

Dārzu ielas bērni

Lasāmgrāmata 2. klasei
Sakārtojusi *M. Pētersone*
Ilustrējis *E. Magons*

1973
AMERIKAS LATVIEŠU APVIENĪBA

Šīs grāmatas izdošanu atbalstījusi skolotāja
Elza Zante,
ziedojot viņai piešķirto Kr. Barona prēmiju.

Printed by
AUGSTUMS PRINTING SERVICE
Lincoln, Nebraska 68502, USA
1973

Rudens

Es gribu pacelt acis
Un klusi pateikties
Par jauko, skaisto rītu,
Ko dāvājis man Dievs.

V. Mōra.

Uz latviešu skolu

Pēc skaistās vasaras pienācis atkal rudens.

Kādu rītu skola atvēr savas durvis.

Visās ielās skan priecīgas bērnu balsis.

Kur ir mūsu zīmuli, dzēšamās gumijas, grāmatas un burtnīcas?

Saliksim visu somā un iesim mēs arī!

Skola mums jau ierasta un zināma. Tikai šogad mēs būsim otrā klasē!

Cik jauki satikt atkal visus draugus un draudzenes!

Katram ir kaut kas, ko stāstīt.

Kārlis šovasar braucis ar kuģi.

Andris noķēris lielu zivi.

Ieva un Zane jūsmo par vasaras nometni.

Edītei radi dzīvo uz laukiem.

Viņa stāsta par vistām, govīm un zirgiem.

Vilis gājis mežā ogot, bet Gunārs mācījies spēlēt tenisu.

Kad atskan zvans, visi apklust.

Klasē ienāk skolotājs.

L. Blūma.

Uz kuriem bērni steidzas?

Pastāsti, kā tu ieradies latviešu skolā!

Ko stāsta Kārlis?

Kur Edītei dzīvo radi?

Kas tev būtu ko stāstīt?

Rudens, ziema, pavasaris un vasara ir gada laiki.

Jauni draugi

„Labrīt, bērni!” sveicina skolotājs. „Sēdieties!”

Viņš pieraksta jaunus skolēnus — Jāni, Uldi un Rudīti.

„Tagad gribu jums pastāstīt par vēl diviem jauniem draugiem,” saka skolotājs.

Viņam rokā jaunā lasāmā grāmata.

Uz vāka ir uzraksts —

Dārzu ielas bērni.

„Vai viņi nāks mūsu klasē? Kā viņus sauc?” grib zināt Vilis un Īviņa.

„Daris un Dace būs mūsu grāmatas draugi,” stāsta skolotājs.

„Viņi ir latviešu bērni tāpat kā jūs. Arī viņi mācās divās skolās.

Šī grāmata stāsta par viņu gaitām.¹ Pa starpām ir dzejoļi, mīklas, sakāmvārdi un pasakas. Tos Daris un Dace mācās savā skolā.

Vai gribat ar viņiem iepazīties?”

„Jā. Gribam gan! Lūdzu!” sauc skolēni.

„Tad sāksim!” pasmaida skolotājs un atvēra grāmatu.

L. Blūma.

Mīļi, labi es dzīvoju
Ar visiem ļautiņiem;
Ja tie mani neredzēja,
Lai tie mani pieminēja!

Tautasdziesma.

1. Daces un Daŗa gaitas: Daces un Daŗa ikdienas darbi.

Kādas ir tavas ikdienas gaitas?

Nosauc, vai tavā klasē šoruden ir kādi jauni skolēni!

Pastāsti, kā varēsi iepazīties ar Daci un Dari!

Sameklē grāmatā dzejoli, mīklu un pasaku!

Sakāmvārds: Labs draugs ir lielākā manta pasaulē.

Grāmata runā

Kas runā bez mēles?
Tā esmu es —
Jūsu grāmata,
Draugi un draudzenes!

Jā, draugi . . . Bet atgadās
Reizēm tādi,
Kas draudzību saprot
Otrādi.¹

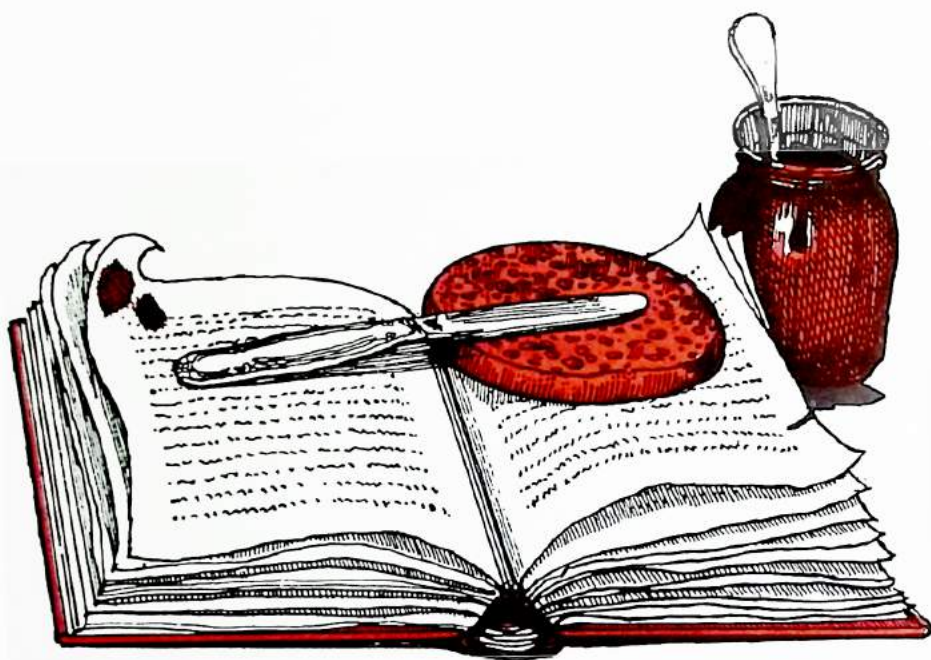
Par viņiem man jāstāsta
Nesmukas² lietas.
Sākšu tad arī
No šīs vietas.

Apraksta lapas,
Stūrus loka;
Šķirsta mani,
Kad netīra roka.

Liek mani uz galda
Sviestmaizei blaku
Jel vērā lieciet,³
Ja draudzīgi saku:

Grāmatu saudzēt⁴
Vai grūtums kāds?
Tā arī darīsīt?
Norunāts!

H. Dorbe.

1. Saprot otrādi: saprast citādi, pārprast.
2. Nesmuks: neglīts.
3. Vērā lieciet: ievērojiet.
4. Grāmatu saudzēt: grāmatu taupīt, glabāt.

Kā tu glabā savas grāmatas?

Kādas valodas tu runā?

Mīkla: 1. Kas runā visas valodas?

Kāpēc ceļi līkumaini

Senos laikos sanāca visi zvēri kopā ceļu taisīt. Dievs bija teicis, ka bez ceļa neviens nevarot iztikt.

Tā nu sanāca visi zvēri kopā. Nolēma laist zaķi pa priekšu, lai viņš novelk līniju, kur ceļu taisīt. Bet zaķis, tāds bailīgs un drebelīgs, skrēja un meta līkumu līkuma galā.

No tā tad arī visi ceļi kļuva līkumaini.

Tautas teika.

Brauc pa ceļu, ceļavīrs,
Liec vērā ratu pēdas,
Lai ratiņi nesalūza,
Lai neklupa kumeliņš!

Tautasdziesma.

Pastāsti, kāpēc ceļi līkumaini!

Divritenis, auto, autobuss, laiva un lidmašīna ir satiksmes līdzekļi.
Nosauc, ar kuņģiem satiksmes līdzekļiem pārvietojas pa zemi, gaisu vai ūdeni!

Kādus satiksmes līdzekļus tu vēl zini?

Vientuļā mājiņa

Pilsētā ir daudz ielu. Dažas no tām ir lielas un platas. Pa tām vienmēr rit dzīva satiksme — brauc auto, tramvaji un autobusi.

Tur paceļas augsti dzīvokļu nami, mirdz lieli veikalu skatlogi.

Starp lielajām satiksmes ielām ir mazā, klusā Dārzu iela.

Vārds tai labi piederas.

Te paceļas tikai nelielas ģimenes mājiņas glītu dārziņu vidū.

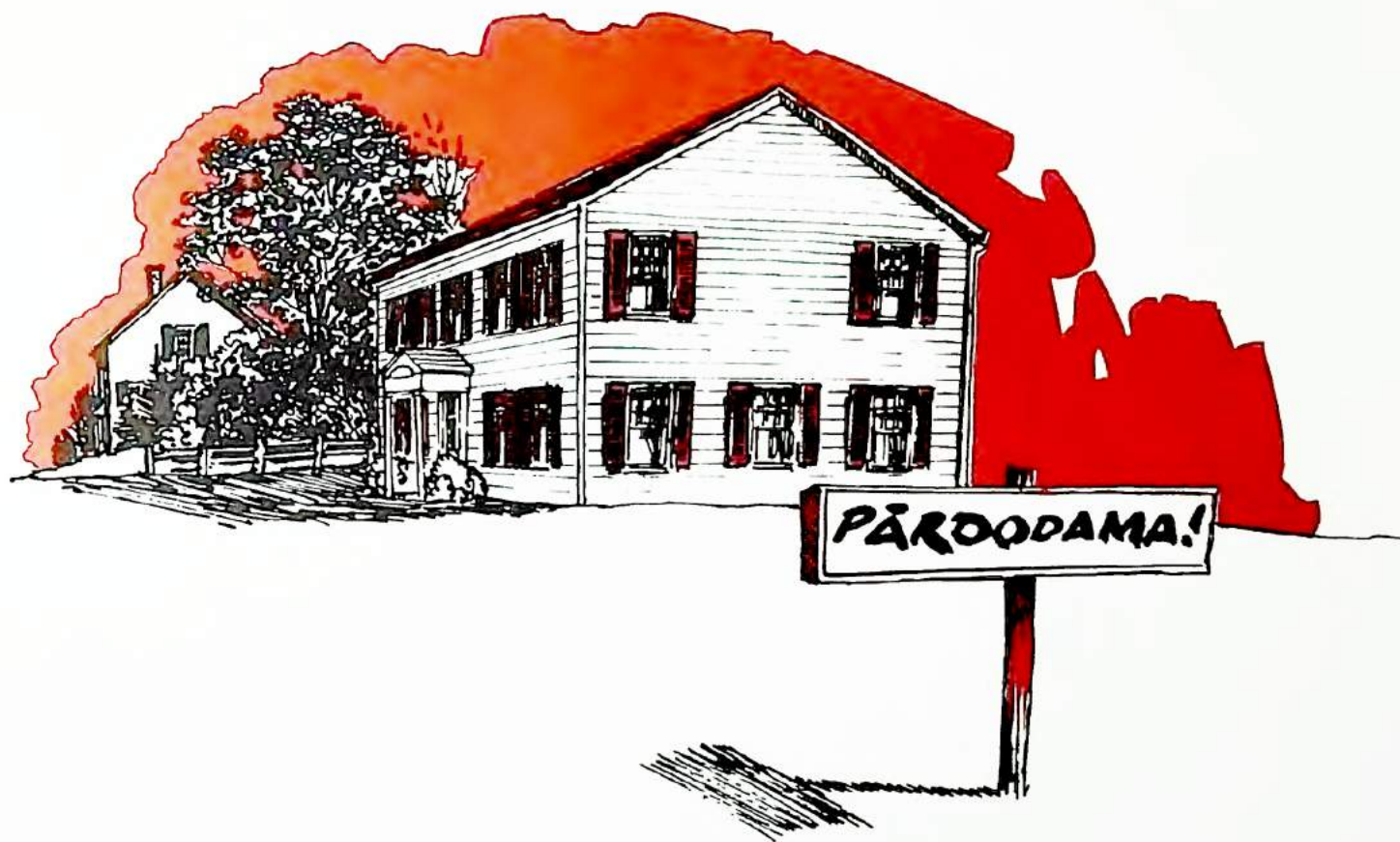
Tās izskatās tik mājīgas un jaukas, kad gaišie logi vakaros spīd caur koku zariem.

Tikai viena mājiņa liekas vientuļa un pamesta.

Neviens neatslēdz mājiņas durvis, un vakaros tās logi paliek tumši un bēdīgi. Mājiņas priekšā redzama izkārtne

PĀRDODAMA!

L. Blūma.

*Pastāsti, vai tu dzīvo dzīvokļu vai ģimenes mājā!
Uzzīmē, kāda izskatās Dārzu iela!
Kāpēc vienas mājiņas logi vakaros paliek tumši?
Ko nozīmē izkārtne — PĀRDODAMA?*

Mēness pie loga

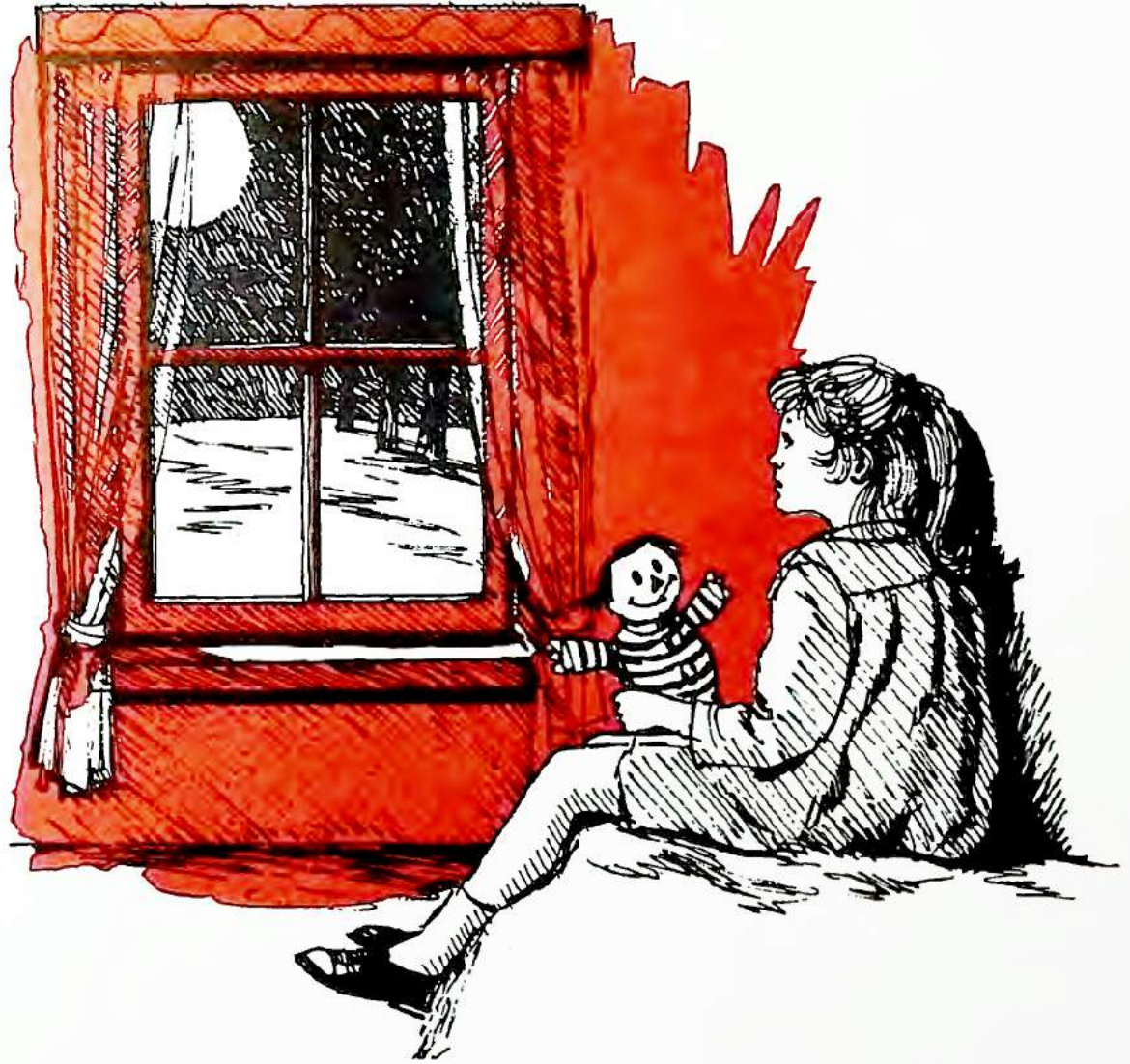
Tumšas mūsu logu rūtis,—¹
Vienā maliņā kas lūko?²
Viena maliņa tiek gaiša.
Lēnu pirkstu klauvē mēness:
„Es tik nācu palūkoties,
Bērniņi, vai jūs jau gulāt?”

J. Rainis.

1. Loga rūtis: loga stikls.
2. Lūkot: skatīt.

*Ko mēness redz caur vientuļās mājas logu?
Uzzīmē logu, mēnesi un zvaigznes!*

- Mīklas: 2. Spīd, bet nesilda.
3. Naktī redz, dienā neredz.

Plaujas svētkos

Lai visi Dieva godam
Nu pateicību dodam —
Ikviens par visu labu,
Ko viņš no Dieva dabū.

B. Bīnemanis.

Pildi, Dievs, to vietīņu,
Kur ēdām, kur dzērām,
Kā piepildi dziļas upes,
Kā dziļos ezerīņus.

Paēduši, padzēruši
Pateicam Dieviņam:
Par pienu, par sviestu,
Par balto saules maizi.

Tautasdziesmas.

Pirms ēšanas mēs lūdzam Dievu.
Galda lūgšana — Mūsu dienīšu maizīti dod mums šodien!

Pasaki savu galda lūgšanu!

Skudra un sienāzis

Skudra strādāja visu vasaru, krāja ziemei pārtiku. Sienāzis tikai lēkāja un priecājās.

Rudenī uznāca auksts laiks, un sienāzim nebija ne mājas, kur sasildīties, ne barības,¹ ko ēst.

Badā novārdzis, viņš aizgāja pie skudras palīdzību lūgties. Skudra prasīja:

„Ko tu pa vasaru darīji?”

„Dziedāju un lēkāju,” sienāzis atbildēja.

„Kad tu nestrādāji, tad tev nebūs arī ēst!” teica skudra un aizcirta durvis.

Tautas pasaka.

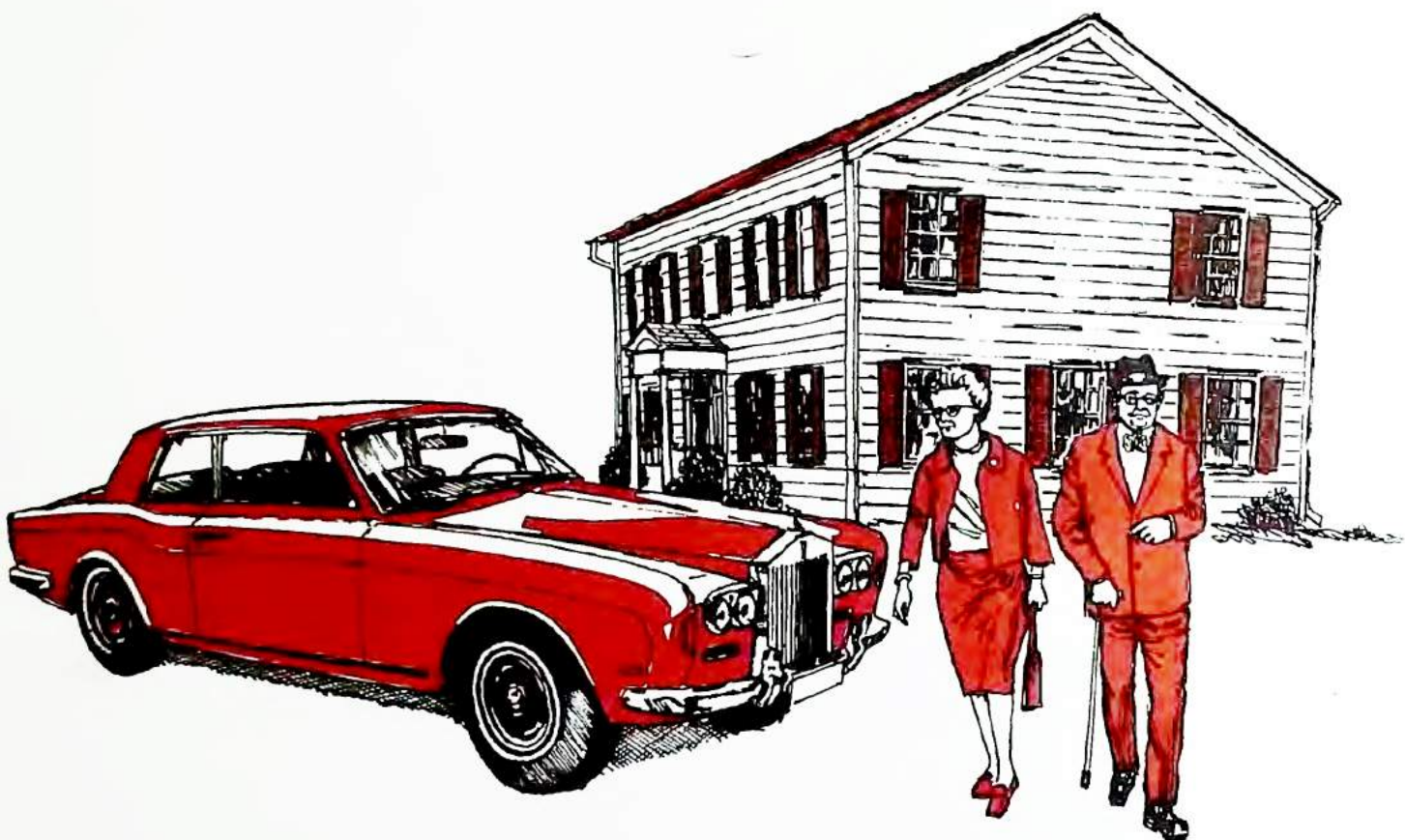
1. Barība: ēdiens.

Nosauc un uzzīmē, kādus augļus un ogas tu zini!

Izlasī dārzeņu nosaukumus: bietes, burkāni, gurķi, kāposti, kartupeļi, ķirbji, pupas, redīsi, salāti, sīpoli, tomāti, zirņi.

Nosauc, kuņģi no dārzeņiem ir zaļā krāsā!

Skudra un sienāzis ir kukaiņi.

Pirmie pircēji

Sestdienā, kad ļaudīm nav jāstrādā, ierodas pirmie pircēji. Rūsgans, spīdīgs auto piestājas ielas malā. No tā izkāpj vecāks kungs, tad viņš palīdz izkāpt sirmai dāmai.

Sīkiem, lēniem soliņiem viņi apstaigā mājiņai apkārt.

„Nē, Herbert,” nopūšas kundze, kad abi atkal stāv uz ietves mājiņas priekšā.

„Mājiņa gan ir glīta, bet mums, diviem cilvēkiem, par lielu.”

„Tev taisnība,” viņai pievienojas vecais kungs.

„Man ļoti patīk dārzs, bet kas to kops? Es tādām darbam esmu par vecu.”

Abi iekāpj auto mašīnā un aizbrauc.

Mājiņa par to neskumst. Tai patīk būt glīti apkoptai, ar košu¹ dārziņu apkārt.

„Gaidīšu jaunākus, stiprākus saimniekus”, tā domā.

L. Blūma.

1. Košs: skaists.

Pastāsti, kādi bija pirmie pircēji!

Nosauc dārza puķes, kādas tu zini!

Uzzīmē nosauktās dārza puķes!

Pabeidz teikumu ar atbilstošiem vārdiem no stāstiņa!

Pasaki teikuma saturu citiem vārdiem!

Teikums: Tai patīk būt glīti apkoptai . . .

Vīrs, sieva un seši bērni

Drīz ielas malā apstājas cits auto. Tas ir netīrs un sarūsējis. Pa vienām durvīm uz ietves izlec liels, spēcīgs vīrs, pa otrām sieva un seši bērni.

Lielākais zēns nemaz nemeklē vārtiņus, bet tāpat pārlec pār zemo, balto sētiņu.

Meitene iekāpj puķu dobē.

Norīb ar sparū aizcirstas durvis, noliecas koka zars, kad bērni tajā iekāpas ar abām rokām.

„Ak vai! Kaut tik nu šie mani nenopirktu!” baiļojas mājiņa.

„Tad es drīz vien būšu tāda pati, kā tas neglītais auto ielas malā.”

Bet vīrs un sieva, visu apskatījuši, jau stāv uz mājiņas kāpnēm.

„Par mazu!” nosaka vīrs.

Kad bērni sasaukti, visi astoņi nozūd atkal vecajā auto, un grabēdams tas aizbrauc tālāk.

Mājiņa atviegloti nopūšas.

Varbūt nākošie būs īstie!

L. Blūma.

Kāpēc mājiņa nepriecājas par pircējiem?

Padomā, kā tu glabā savas lietas!

Vai tu tūlīt paklasi, ja vecāki tevi sauc?

Noskaiti no viena līdz desmit!

Jaunie saimnieki

Ilgāku laiku vairs neviens nebrauc. Mājiņa jau sāk bailoties, ka citu pircēju šodien nebūs.

Beidzot pēcpusdienā piestāj vēl viens auto. No tā izkāpj kungs un kundze. Viņiem seko zēns un meitene.

„Cik jauka mājiņa! Kāds skaists, balts bērzs aug zālāja¹ vidū!” tūlīt iesaucas kundze.

„Labi uzturēta,” novērtē kungs.

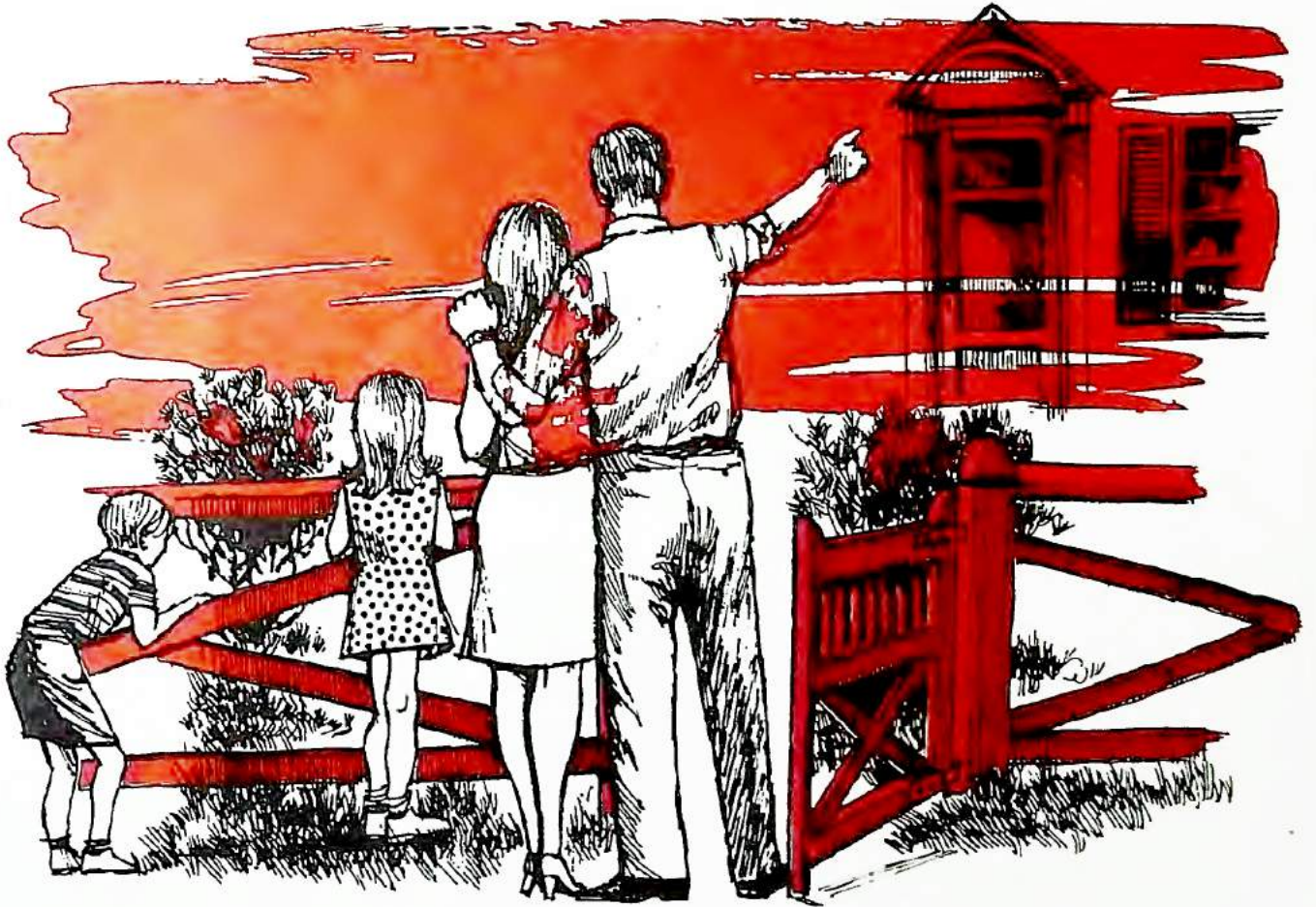
„Vienīgi sētiņa par jaunu jānokrāso.”

„Es tev palīdzēšu, tēt!” tūlīt piesolās zēns.

„Labi, Dari, krāšosim abi!”

„Un es, māmiņ? Vai es varēšu palīdzēt tev puķītes stādīt?”
jautā meitene.

„Jā, Dacīt! Stādīsim daudz skaistu puķīšu!” apsola māmiņa.

Mājiņai jaunie pircēji ļoti patīk.
„Šie man būtu īstie saimnieki. Kaut viņi mani nopirktu!”
tā klusi vēlas.
Arī pircējiem patīk mājiņa.
Pēc nedēļas Avotu ģimene ievācas savā jaunajā dzīves vietā.
Nu mājiņas logi vakaros mirdz atkal gaiši un priecīgi.

L. Blūma.

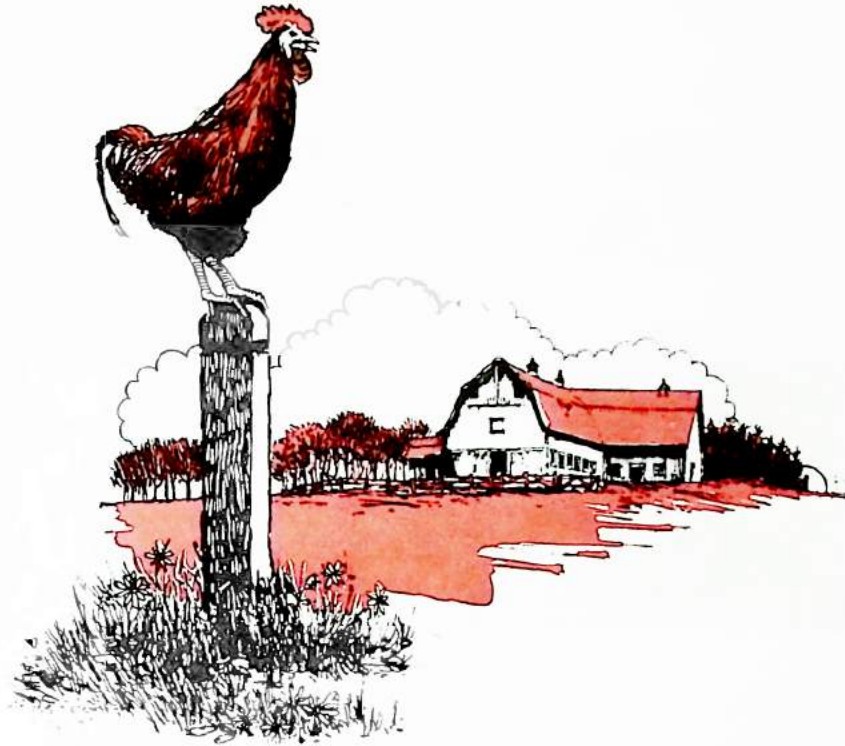
Bērziņš auga uz akmeņa
Sudrabiņa lapiņām;
Es gribēju vienu raut,
Visas bira skanēdamas.

Tautasdziesma.

1. Zālājs: cilvēka sēta un apkopta zālīte.

*Kāpēc mājiņai patīk Avotu ģimene?
Pastāsti, kā tu palīdzi tētim un māmiņai!
Nosauc kokus, kādus tu zini!*

Mikla: 4. Vidū dzīvs, apkārt nedzīvs.

Pirmie viesi ¹

Atminiet jūs, ļautiņi,
Kādi viesi pirmie nāca?
Aust dieniņa, lec saulīte,
Tie pirmie viesi nāca.

Ik rītiņus gaisma ausa
Aiz upītes kalniņā;
Ik rītiņus gailīt's dzieda
Mana tēva sētiņā.

Tautasdziesmas.

1. Viesi: ciemiņi.

Kad tu saki vārdus: labrīt, labdien, labvakar, ardievu?

To debess pusi, kur saule lec, sauc par austrumiem, bet to,
kur saule riet, sauc par rietumiem.

Pusdienas laikā saule spīd no dienvidiem, bet ziemēļos to
nekad neredzam.

Sālsmaize

Izrādās, ka tuvākie kaimiņi blakus mājā arī ir latvieši.

Tikko Avoti ievākušies savā mājiņā, pie durvīm klauvē. Tur stāv Liepas kungs ar kundzi un smaida.

„Jānāk taču skatīties, kā klājas jaunajiem kaimiņiem,” Liepas kungs saka.

„Te būs sālsmaize, lūdzu!” Liepas kundze sniedz nelielu šķīvīti. Uz tā ir rudzu maizes šķēlītes un trauciņš ar sāli.

„Kam tas?” brīnās Dace.

„Tā jau, bērni, sena latviešu paraža,” paskaidro māmiņa.

„Ar sālsmaizi atnācējiem novēl, lai jaunajā vietā viņiem labi klājas, lai nekad netrūkst dienišķās maizītes.”

„Un te vēl kas, lai bērniem netrūkst arī saldāka kumosa,” šķelmīgi smaidīdams, Liepas kungs iedod katram trīs krējuma konfektes.

„Paldies!” saka Daris un Dace.

„Laba gan tāda sālsmaize!”

L. Blūma.

Dieva svētība:
Nāc mīlēdams un svētīdams,
Ka dāvanām top pilns šis nams,
Un šinī dārzā katrs stāds
Ir Tavas gaismas audzināts.

L. Bērziņš.

Kas ir tavi tuvākie kaimiņi?

Kādas maizes tu zini?

Pastāsti, kas ir sālsmaize, kas dienišķā maizīte?

Kad tu saki vārdus: lūdzu un paldies?

Ēna

Kājas par īsām,
Ēna par garu,
Ne pāri pārkāpt,
Ne apiet varu.

Bet kad es bēgu,
Tā bēg ar mani,
Ej nu pats savu
Ēnu gani.¹

E. Leja.

1. Ganīt: uzraudzīt.

Vai arī tev ir ēna?

Paruna: Seko kā ēna.

Mīklas: 5. Kad tu viņu ķer, tad viņš bēg;
kad tu bēdz, tad viņš tevi ķer.

6. Kas nav it nekas, bet tomēr redzams?

Spoku naktī

Pie durvīm apaļš ķirbis smaida,
It kā kādu gaidīt gaida.
Rudens vēji kokos kauc.¹
Tumsā spoku balsis sauc.

Melna kaķa acu gailēs,²
Raganām un velniem bailes!
Rau, kur čigāns, vīrs ar paunu,³
Vēl nāk laumiņa ar klaunu!

Skelets vājš pie durvīm dauzās
Un ar varu iekšā laužas.
Atsprāgst durvis — kas šie spoki?
Tie tak mūsu kaimiņbērni!

M. Strautmane.

1. Kaukt: blaut.
2. Gailēs: kvēle; degšana.
3. Pauna: lakatā sasieta mantas.

*Pastāsti, kā bērni pārgērbusies dzejolī „Spoku naktī”!
Par ko tu esi bijis pārgērbies?
Uzzīmē spoku nakti!*

Augsim Latvijai!

Es grozīju savu dziesmu,
Negrozīju valodiņu.
Dziesma manis izdomāta,
Valodiņa Dieva dota.

Skaista mana tēvu zeme
Pār visām zemītēm:
Plaši lauki, zaļi meži,
Zili jūras ūdentīņi.

Ai tēvu zemīte,
Tavu daiļumiņu!
Smildziņa¹ ziedēja
Sudraba ziedus.

Tautasdziesmas.

1. Smildziņa: zāle, kad tā zied zaļi pelēkiem ziediem.

Kādu valodu Dievs devis latviešiem?

Latviešu skolā, ārpus skolas ar vecākiem un latviešu draugiem
runā tikai latviski!

Solījums

Gribam palikt uzticīgi
Sarkanbaltam karogam,
Mācīties un augt reiz lieli
Mūsu zemei Latvijai.

M. Kronleja.

Kādas krāsas ir Latvijas karogā?

Uzzīmē Latvijas karogu!

Sarkan-balt-sarkans ir Latvijas karogs.

18. novembris

Kādu rītu Daris un Dace piedzīvo pārsteigumu. Brokastu galds ir apklāts ar baltu galdautu. Galda vidū guļ dzeltens, smaržīgs kliņģeris.

Kam tad šodien ir dzimšanas diena?

„Šodien ir 18. novembris — Latvijas valsts dzimšanas diena,” svinīgi saka tētis.

Tikai tagad bērni ievēro sarkan-balt-sarkano karodziņu galda galā.

„Latvijas dzimšanas diena? Tad jau to svin visi latvieši!” gudro Daris.

„Visi, visi!” saka māmiņa.

„Amerikā, Austrālijā, Kanadā un daudzās citās zemēs latvieši šodien piemin Latviju tāpat kā mēs. Gan savās mājās, gan skolās un baznīcās.

Latvijā sveši ļaudis to tagad neļauj darīt. Tur latvieši 18. novembri piemin klusībā savās sirdīs.”

„Bet dzimšanas dienā vienmēr dod dāvanas,” domīgi saka Dace, kad visi jau sēž pie galda.

„Vai mēs arī varam Latvijai kaut ko dāvināt?”

„Tā ir jauka doma, Dacīt!” paslavē tētis.

„Padomāsim šodien par to!”

L. Blūma.

Kad tev ir dzimšanas diena?

Pastāsti, kā tu svini savu dzimšanas dienu!

Kam ir dzimšanas diena 18. novembrī?

Kurās valstīs tev ir latviešu radi vai draugi?

Pabeidz teikumus ar atbilstošiem vārdiem no stāstiņa!

Teikumi: Šodien ir . . .

Amerikā, Austrālijā . . .

Latvijā sveši ļaudis . . .

Dāvana

Pēc brokastīm bērni brauc uz latviešu skolu. Arī tur šodien svētku noskaņa.

Skolas pārzinis stāsta par Latviju.

„Mūsu Latvija ir maza, bet skaista zeme. Bija laiki, kad latvieši tur dzīvoja brīvi un laimīgi.

Tad sveši, ļauni ļaudis iebruka Latvijā. Tie meloja, laupīja un darīja pāri cilvēkiem. Daudz latviešu toreiz atstāja savu zemi un izklīda pa visu pasauli.

Tāpēc arī jūs, bērni, dzīvojat šeit un nevis Latvijā.

Svešie ļaudis Latvijā valda vēl šodien. Tie neļauj latviešiem Dievu lūgt, neļauj svinēt Ziemsvētkus un Lieldienas. Dažreiz neļauj arī runāt latviešu valodā.

Mēs šeit dzīvojam brīvībā. Kā jūs domājat, bērni, — ko mēs varētu Latvijas labā darīt?”

Pēc skolas Daris un Dace steidzas uz māju.

„Tagad mēs zinām, ko dāvināt Latvijai!” viņi priecīgi stāsta vecākiem.

„Mēs runāsim latviski!

Un augsim par krietniem latviešiem!”

L. Blūma.

Daugav' abas malas
Mūžam nesadalās:
Ir Kurzeme, ir Vidzeme,
Ir Latgale mūsu.

Laima, par mums lemi!
Dod mums mūsu zemi!
Viena mēle, viena dvēse,
Viena zeme mūsu.

J. Rainis.

*Pastāsti skolas pārziņa stāstu par Latviju!
Ko Daris un Dace dāvina Latvijai?
Kādu dāvanu tu dosi Latvijai?*

Saticīgi bērni

Tā dzīvot meitiņām
Kā baltām aitiņām:
Nenīsties, nebārties,
Neturēt ienaidiņu.

Visi man labi bija,
Kad es pati laba biju;
Visi man ļauni bija,
Kad es ļauna cēlējiņa.

Tautasdziesmas.

Lasi otro tautas dziesmu, lasot vārdu „man un es” vietā savu vārdu!

Izlasi tautas dziesmas un pastāsti, kā labiem bērniem jādzīvo!

Sakāmvārds: Kas labu mācās, tiek gudrs.

Sarma¹

Dieviņš
Cukuru
Sabēris kokos.
Salts² tas šūpojas
Eglītē,
Bērziņā staltā.³
Pelēka smildziņa
Līgojas
Sudrabā baltā.
Sarma!
Sarma zied
Dārzos un silos!⁴

I. Bērziņa.

1. Sarma: ledus kristalli, kas aukstā, miglainā laikā nosēžas uz kokiem, mājām, . . .
2. Salts: auksts.
3. Stalts: taisns.
4. Sils: priežu mežs.

Ziemu, kad uznāk negaidot aukstums, koki dažreiz tērpjas baltos sarmas uzvalkos.

Vīle valā

Sniegmātes maisam vīle ira,
Sniega pārslīnas bira, bira,
Sniegmāte ķēra,
Pārslas bēra
Atpakaļ maisā. —
Visas visapkārt izskrēja gaisā.
Ķer! ķer! ķer! ķer!
Ber! ber! ber! ber!
Ak, tas ir grūt'!
Vējin, ko pūt?
Kas sniegmātei palīdzēs tvarstīt?¹
Kas vējam pārslīnas bārstīt?²

J. Rainis.

1. Tvarstīt: ķert.
2. Bārstīt: bērt.

Izgriez no papīra sniega pārslas!

Mīkla: 7. Mazs balts putniņš lejup vien laižas.

Ziema

Ak, cik auksta šogad ziema!
Kad jel reizi iznāks saule?

J. Rainis.

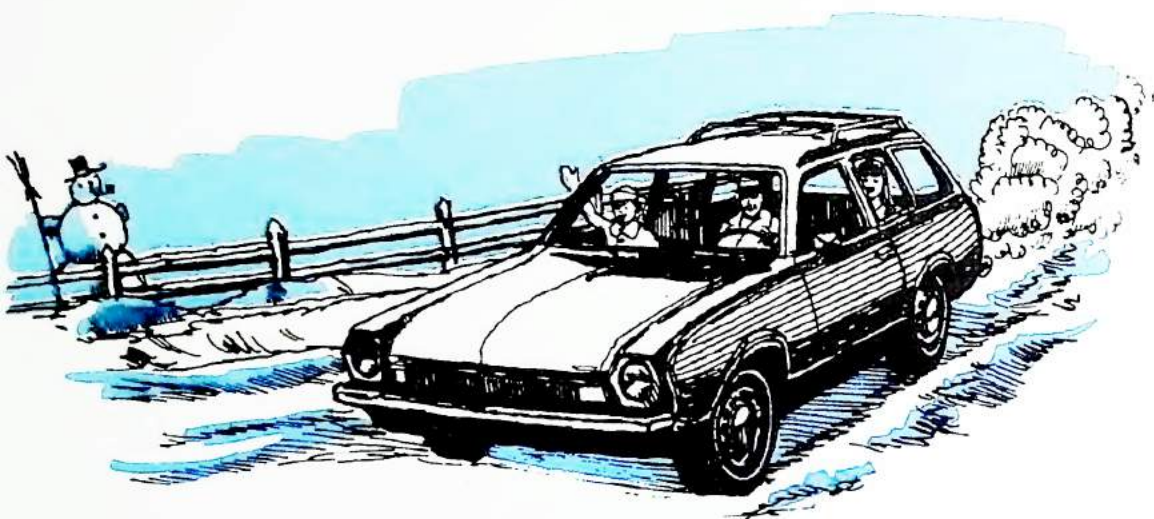
Katru gad' no jauna

Katru gad' no jauna
Kristus bērniņš nāk
Pie mums zemē ļaunā
Un mūs svētīt sāk.

Arī man Viņš klātu
Acīm neredzams,
Valda manu prātu,
Rokā vadīdams.

V. Heijs.

*Kādus svētkus tu svētī decembrī?
Kurā datumā ir Ziemsvētki?*

Ziemsvētkus gaidot

Laukā snieg un salst. Virtuvē māmiņa cep piparkūkas. Visā mājā ir svētku smarža.

Pēdējā svētdienā pirms Ziemsvētkiem tētis izbrauc auto no garāžas.

„Saģērbieties nu silti! Mēteļus, kaklautus, dūraiņus!¹ Arī biezās zeķes un zābakus,” viņš mudina bērnus.

„Kur mēs brauksim, tēt?” jautā bērni.

„Uz mežu pēc Ziemsvētku eglītes!” jautri atbild tētis.

Tas Darim un Dacei nav divreiz jāsaka. Drīz visa ģimene sēž auto mašīnā. Pilsēta paliek aiz muguras. Ceļam abās pusēs tagad balti klajumi,² sniegoti dārzi un meži. Bet visi meži nav vienādi. Citur koki aug kā pagadās, citur glītās, taisnās rindās.

„Tie ir valsts meži. Koki tur īpaši stādīti,” stāsta tētis.

„Tā mežkopji gādā, lai valstij nekad netrūktu koku. Cik nocērt, tik izaudzē jaunus.

L. Blūma.

1. Dūraiņi: cimdi.
2. Klajums: tukšs lauks.

*Vai tu esi palīdzējis cept piparkūkas?
Kā tavās mājās tiek pie Ziemsvētku eglītes?
Uz kuriem Daris un Dace brauca pēc eglītes?
Pastāsti, kā var izaudzēt jaunu eglīti!*

Mīkla: 8. Šņāc un kust, bet tomēr paliek uz vietas.

Mežā

Pēc brīža auto nogriežas no lielceļa un iebrauc kādas mājas pagalmā. No mājas iznāk saimnieks, ģērbies biezā kažokā.¹

„Eglīti gribējāt? Kā tad! Ejiet tik pa šo ceļu mežā iekšā, tur eglīšu netrūkst!” viņš stāsta un rāda.

Tētis liek cirvi pār plecu. Māmiņa apsien silto vilnas lakatu. Daris un Dace jau kūleņo sniega kupenās.²

Balts, līkumots ceļš viņus ievēd mežā. Cik skaists ir mežs ziemā!

Cik kluss un tīrs! Lapu koki — ozoli, liepas, bērzi un kļavas — ir kaili. Skuju koki — egles un priedes — zaļi arī ziemā. Tie tagad piesniguši, zari liecas līdz zemei. Kad tētis piesit kādam ar cirvja kātu, sniegs nobirst. Spoži sniega vizuļi³ pamirdz gaisā. Bet tētim neviena eglīte neliekas laba diezgan.

„Būs vien jābrien dziļāk mežā,” viņš spriež. „Te ceļmalā nekā laba nav.”

L. Blūma.

1. Kažoks: no dzīvnieku ādām šūts mētelis.
2. Sniega kupena: vēja sadzīta sniega kaudze.
3. Sniega vizuļi: saulē mirdzošas sniega pārslas.

Nosauc, kuŗi koki ziemā ir kaili!

Kuŗiem kokiem ziemā ir skuŗas?

Kāpēc tev ziemā nepiecieŗamas siltas un bieŗas drēŗes?

Zaķīša eglīte

Daris un Dace dūšīgi turas tēta pēdās. Sniegs te daudz dziļāks, zeme nelīdzena. Pēkšņi Darim aizķēras kāja aiz koka saknes, un viņš ievēlas sniegā zem kādas eglītes kuplajiem zariem.

„Ei, zaķis! Ķer, Dari!” atskatījies sauc tētis.

Žigli¹ piecēlies, Daris vēl ierauga zaķēna balto līpu, kad tas pazūd mežā starp kokiem.

„Vai! Īsts zaķis! Kur tas te gadījās?” brīnās Dace.

„Gulēja zem eglītes! Ko citu?”

„Žēl gan, ka nenokēru!” bēdājas Daris, bet tētis ar māmiņu smejas.

„Vai tu, dēls, domā ar rokām zaķi nokert? Tam pārāk veiklas kājas! — Bet diezin vai tu nebūsi atradis mums eglīti?” piebilst māmiņa. Kad labi apskatās, arī tētis tai neatrod nekādas vainas.

„Nemsim gan šo! Nemsim zaķīša eglīti! Lūdzu, lūdzu!” sauc bērni.

Tētis paceļ cirvi. Viens, divi, trīs . . . Eglīte lēnām noliecas. Tētis liek to uz pleca un nes uz auto.

L. Blūma.

1. Žigli: ātri.

Izlasi teikumus un pabeidz tos ar atbilstošiem vārdiem no stāstiņa!

Daris un Dace

Pēkšņi Darim

Žigli piecēlies

Vai tu esi bijis ziemā mežā?

Mīkla: 9. Mežā dzimis, mežā audzis,
Nāk uz mājām pušķoties.

Rūķu darbnīca

1. rūķis: Tā, manas mantas gatavas.
2. rūķis: Manas arī.
1. rūķis: Tad izlocīsim kājas, pirms ejam ar tām pie bērniem.
- Visi: Kājas aši cilāsim,
Čipu, čap, čipu, čap!
Tad drīz bērnus aizsniegsim,
Čipu, čap, čipu, čap!
Dubļus, sniegos brist mēs spējam —
Čipu, čap, čipu, čap!
Spītēt salam, spītēt vējam —
Čipu, čapu, čap!
1. rūķis: Šis te būs tāds joku daris
Raibais klauniņš — vārdā Varis!
2. rūķis: Un te manas bērnu dāmas¹
Nostāvēt vairs nespēj rāmas.
1. rūķis: Mārīte² nu priekšā manās³
Un uz visām pusēm klanās!

2. rūķis: Nopietna — bez viena smīna —
Dejā griežas balerīna.
1. rūķis: Ledus puķes logos zied,
Putniņš tak vēl lido, dzied!
2. rūķis: Te ņaud kaķis, laizās lācis —
Kaņavīru pulks pat nācis.

Visi: Mantu būs mums tiku tikām.⁴
Kuṛā maisā katru likām,
Tas tik jāpatur nu miņā,⁵
Cits lai bērnu pašu ziņā. —
Ceļā dosimies nu aši —
Čipu, čapu, čap!
Lai skan rūķu soļi braši —
Čipu, čapu, čap!

N. Kalniņš.

1. Bērnu dāmas: šeit lelles.
2. Mārīte: šeit kukainītis, sarkans ar melniem punktiņiem.
3. Manās: pasteidzas.
4. Tiku tikām: pietiekami daudz.
5. Jāpatur miņā: jāatceras, jāpatur prātā.

Tu un tavas klases skolēni, iemācieties labi lasīt lomas un attēlojiet tās uzvedumā.

Pastāsti, kādas rotaļlietas rūķīši gatavo!

Kad rūķi nes bērniem dāvanas?

Kādiem bērniem rūķi nes dāvanas?

Svētvakarā

Ziemsvētku vakarā Avotu ģimene brauc uz baznīcu.

Visa pilsēta mirdz svētku ugunīs.

Baznīca ir cilvēku pilna. Tur ir gaiši un silti. Blakus altārim stāv slaida¹ egle, daudz garāka par zaķīša eglīti.

Mācītājs stāsta par seno Ziemsvētku nakti. Par ganiem, kas laukā sargāja savus lopus. Tad pie viņiem nolaidās spožs eņģelis un sacīja:

„Es jums pasludinu lielu prieku!
Jums šonakt Pestītājs dzimis!”

Sāk skanēt baznīcas zvani. Ārā, baznīcas priekšā, satiekas draugi un paziņas.

„Priecīgus svētkus!” viņi novēl viens otram.

Daris un Dace ierauga savu vectēvu un vecmāmiņu. Tie brauks viņiem līdz uz mājām svinēt Ziemsvētkus.

Mājās, skaisti izgreznota, gaida zaķīša eglīte. Un zaķīša vietā zem zariem šovakar dāvanas.

L. Blūma.

Gods Dievam augstībā!
Miers virs zemes un
cilvēkiem labs prāts!

Luk. 2:14

1. Slaida: gaŗa.

Vai visā pasaulē, kur svin Ziemsvētkus, svētku vakarā ir sniegs?

Par ko mācītājs baznīcā stāsta?

Pastāsti par Ziemsvētku vakaru tavā mājā!

Kādas dāvanas tu saņēmi?

Uzzīmē, kāda izskatījās tava Ziemsvētku eglīte!

Eglīte, māsiņa

Eglīte, māsiņa,
Ziemsvētku vakarā
Cik tu gan skaista un cēla!
Tu mūsu vidiņā
Priecīgo pulciņā,
Kamēr nāk nakšniņa vēla.

Laukā mirdz zvaigznītes,
Zaros tev svecītes,
Prasi, kur mana rota?
Eglīte, māsiņa,
Tā manā sirsniņā
Cerība, tevis dota!

H. Dorbe.

Kāda ir eglīte Ziemsvētku vakarā?

Kas rotā eglītes zariņus?

Redzot skaisto eglīti, kāds tu vēlētos būt?

Ziemsvētku rūķītis

Sidraba mēnestiņš
Veļas pa gaisu.
Sētā nāk rūķīt's
Ar dāvanu maisu.
Atnāca, nolika
Priekšnamā klusi
Un aizgāja tālāk
Uz kaimiņu pusi.
Ne manīja sētnieks,¹
Ne ierējās suns, —
Bet kur tas bija bijis,
Gaiši iedegās guns.²

V. Plūdonis.

1. Sētnieks: vīrs, kuŗš uzrauga un apkopj māju.
2. Guns: uguns.

Uzzīmē dzejoļa saturu!

Pastāsti, ko labu cilvēkiem dara suns!

Ilgi nāca, drīz aizgāja

Nāciet iekšā, Ziemas svētki,
Nu mēs jūs gaidīsim;
Nama māte durvis vēra,
Rokā gaiša uguntiņa.

Cepu, cepu kukulīti,
Citu lielu, citu mazu:
Simtiņš nāca danču bērnu,¹
Cits bij liels, cits bij mazs.

Vai lielie Ziemas svētki,
Ilgi nāca, drīz aizgāja,
Ilgi nāca, drīz aizgāja,
Ne nedēļas negaidīja.

Tautasdziesmas.

1. Danču bērni: šeit ciemiņi.

Kur tu biji Ziemsvētkos ciemos?

Ar ko tevi ciemos cienāja?

Sakāmvārds: Ciema kukulis gards.

Laimīgu Jauno gadu!

Jaunā gadā

Jaunā gadā atkal prasa,
Vai būs laime, kāda, kur?
Zīlnieks zīmes zvaigznēs lasa.
Prātnieks prāto, burvis bur.

Lai nāk ar zvaigzni rokā,
Tiem, kam laba, silta sirds,
Viņas maigā staru lokā
Dzīves ceļi gaiši mirdz.

K. Skalbe.

Ko tu vēlies Jaunā gadā?

Mīkla: 10. Kas top vecs, bet atkal nāk no jauna?

Sniegavīrs

Bērni, vai zināt, kas noticis?
Jauns sniedzīņš nakti uzsnidzis.
Nu žigli tik ģērbties un laukā iet,
Ar kamaniņām no kalna skriet!

Jau dārzā rīkojas zēni trīs,
Un drīz tur paceļas sniegavīrs.
Tam padusē zaļa skuju slotā,
Tukšs puķupods laba galvas rota.

Oranžs burkāns ir varens snīpis,¹
Mutes kaktiņā — vectēva pīpis.
Nu sniegavīrs tiešām ir cienīgs kungs.
To aprej pat kaimiņu melnais suns.

L. Blūma.

1. Snīpis: deguns.

*Vai tu esi veidojis no sniega sniegavīru?
Uzzīmē trīs zēnu uzcelto sniegavīru!*

Ciema kukulis

Liepas kundze ir gaidīts ciemiņš Avotu mājā. Vienmēr laipna un labā omā nekad viņa nenāk tukšām rokām. Kāda konfekte, cepums, auglis vai rieksts arvien atrodas viņas kabatā vai somā.

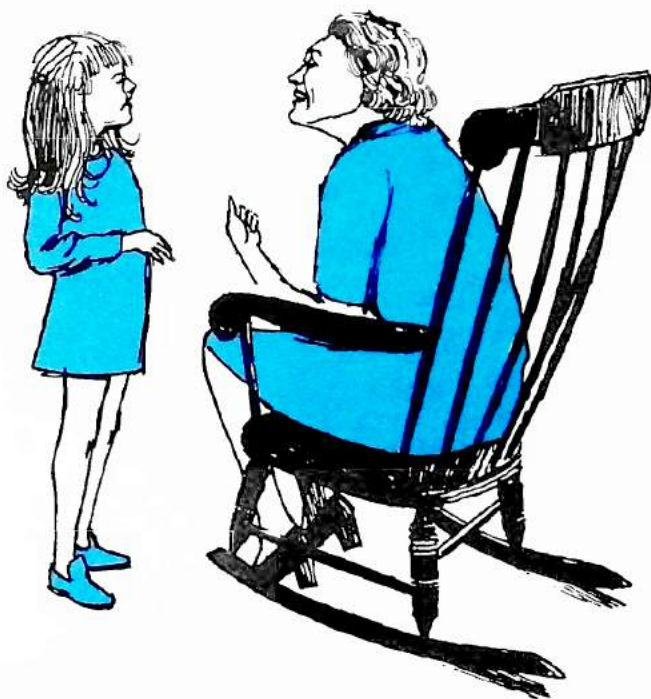
Tāpēc bērni, viešņai atnākot, apkārt vien grozās. Dace pat iesēžas klēpī. Taču Liepas kundze šoreiz runā ar māmiņu un ciema kukuli liekas pavisam aizmirsusi.

Kādu laiku Dace apbrīno saktiņu pie Liepas kundzes tērpa. Tā ir no dzintara un sudraba un ļoti skaista.

Tad Dace pieliecas tuvāk un klusi jautā: „Liepas kundze, ko jūs mums šodien atnesāt?”

„Vai meit! Tā ciemiņiem neprasa! Tas nav pieklājīgi,” māmiņa apsauc meiteni.

Dace nokaunas un grib skriet projām, taču Liepas kundze to attur.

„Tā jau dažreiz gadās, Dacīt! Citreiz tu zināsi, ka tā neklājas,” viņa mīli runā.

„Pati nezinu, kā man tas ciema kukulis šoreiz aizmirsās. Bet tas nekas! Tā vietā pastāstīšu jums stāstu!”

L. Blūma.

Kas ir ciema kukulis?

Kad ciemā ejot nes sālsmaizi?

Pastāsti, kāpēc Dacei bija kauns no Liepas kundzes!

Vai tu vienmēr izturies pieklājīgi pret ciemiņiem?

Dzintars

„Par ko jūs stāstīsīt?” ziņkāri jautā Daris.

„Nu kaut vai par šo pašu saktiņu, kas Dacei tik ļoti patīk,”
atsaka Liepas kundze.

„Vai jūs, bērni, zināt kur dabū dzintaru?”

„Jā, Latvijā! Tētis teica, ka vilņi izskalo dzintaru no
Baltijas jūras,” stāsta Daris un Dace.

„Pareizi! Tāpēc Latviju dažreiz sauc arī par Dzintara zemi
un Baltijas jūru par Dzintara jūru.

Bet patiesībā dzintars nav nekas cits kā koku sveķi. Sen,
sen pirms daudziem miljoniem gadu tur, kur tagad Baltijas
jūra, auga vareni meži.

Karstā laikā no kokiem tecēja lipīgi sveķi. Vēlāk tie nonāca
jūrā. Tur sveķi pamazām kļuva cieti un gludi.

Tā radās dzintars.

Vētrainā laikā, kad jūra vilņo, krastā izmet daudz dzintara
gabalu. Citi ir lielāki, citi mazāki. Pats prāvākais gabals, kas
kādreiz atrasts, esot lielāks par cilvēka galvu.”

L. Blūma.

Pabeidz teikumus ar atbilstošiem stāstiņa vārdiem:

Tētis teica

Bet patiesībā

Vētrainā laikā

Pastāsti, kā rodas dzintars!

Atradums kāpostu dobē¹

„Vai jūs arī meklējāt dzintaru Latvijas jūrmalā?” taujā Dace.

„Meklēju gan,” smaida Liepas kundze. „Mazus gabaliņus jau varēja atrast gandrīz vienmēr. Visvairāk tur, kur bija sanesti dažādi jūras gruži. Bet dažreiz glīts, dzeltens gabaliņš gulēja arī viens pats uz tīrām smiltīm. Taču šo, savu lielāko, es neatradu vis jūrmalā, bet dārzā kāpostu dobē.”

„Kāpostu dobē? Kā tā?” brīnās Daris un Dace.

„Bez dzintara Baltijas jūra izmet krastā vēl arī ko citu. Tie ir norauti jūras augi, ko sauc arī par jūras zālēm jeb mēsliem. Ar tiem dažreiz mēslo laukus un dārzus. Tā kopā ar tiem mūsu dārzā nemanīts bija nonācis liels dzintara gabals. Tur es to atradu, ravējot² kāpostu dobi.”

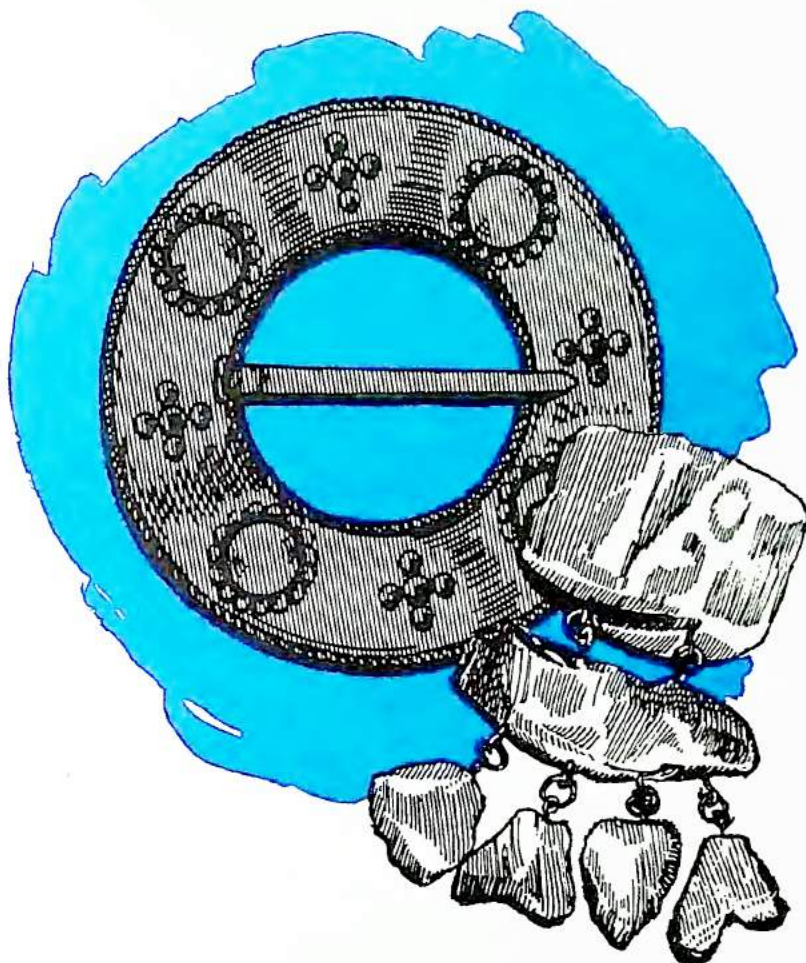
„Un no šī dzintara gatavota jūsu sakta?” jautā māmiņa.

„No šī dzintara gabala iznāca sakta, gredzens un aproču pogas,” nobeidz viešņa.

„Paldies, Liepas kundze! Tas bija ļoti skaists stāsts!” priecājas Dace.

Un Daris piebilst: „Labākais ciema kukulis, kāds mums jeb kad bijis!”

L. Blūma.

1. Dobe: sagatavota zeme sakņu un puķu audzēšanai.
2. Ravēt: izraut nezāles.

Dārzeņu galvenās daļas: sakne, stumbrs, lapas, ziedi, augļi, sēklas.

Pastāsti, kādas dažādu dārzeņu daļas tu lieto uzturā!

Mīkla: 11. Lapiņas kas lapiņas,
kas pie kokiem neaug
un ko cilvēki labprāt ēd.

Katram savs darbs

— Še, sunīti,
Mācies grāmatu lasīt! —

Sunītis grāmatu ostīja,
Kājām kasīja,
Ar purnu grozīja.

—Ko, puisīti,
Gribi no manis prasīt?

Vai tu pats proti riet?
Pēc zaķiem skriet?
Nakts sargos iet? —

Katrs savu darīja,
Abi draugos palika.

J. Rainis.

*Pastāsti, par kādiem sunīša darbiem dzejolī stāsta!
Kādi darbi tev jādara mājā?*

Jānītis mācās rakstīt

„Ja tētis un māma prot,
Gan ies man arī,
Tik vajag zīmuli dot!” —
„Vai pirkstos noturēt vari?” —
„Tas tīrais nieks:¹
Es jau pat cirvi pacelt varu!” —
„Tad rakstīt tev būs gan liels prieks!
Tikāi nevelc asti tik garu:
Lūk, pēdējā izskatās kā kurtam!”²
„Ko nu dēls teiks?” vecāki gaida.
Bet Jānītis smaida:
„Tas taču līkums mana paraksta pēdējam burtam!”

N. Kalniņš.

1. Tīrais nieks: viegli veicams.
2. Kurts: suns.

Kuŗš burts Jānītim izskatās pēc suŗa astes?

Vai atceries, kā tev gāja, kad sāki mācīties rakstīt?

Mikla: 12. Brūns koks, melna serde.

Kā sunītis iemācījās riet

Reiz dzīvoja mazs sunītis, kas vienā jaukā rītā bija aizmirsis riet.

Viņš domāja, domāja.—

Nomocījās cauru dienu, bet kā nekā, tā nekā!

Otrā rītā sunītis aizskrēja pie pīles un lūdzās: „Mīļo krustmāmiņ, iemāci mani riet! Lūdzu, lūdzu! Es tevi nekad vairs netrenkāšu, nekad nebiedēšu!”

Pīle laipni atsaucās:

„Saki tikai pēk-pēk! Saki vien droši: pēk-pēk!”

Sunītis žēli iegaidojās un aizskrēja.

Viņš zināja, ka vēl neviens suns tā nav rējis.

Pretim nāca cūka.

„Mīlā zelta cūciņ, iemāci mani riet!”

Cūka labsirdīgi rukšķēja:

„Ruk, ruk, ruk! Nu saki tikai ruk-ruk, ruk-ruk!”

Sunītis iegaidojās vēl žēlāki un aizskrēja pie tītara.

„Tītar, klau, tītar, iemāci mani riet!”

Tītars lepni sagrieza asti ritenī un buldurēja: „Buldur-buldur-buldur! Kas tur ko nemācēt? Buldur-buldur-buldur-dur!”

Sunītis klausījās, klausījās, bet nekā nesaprata. Viņš gluži izmisis nogulās sētmalē un iespieda purniņu priekšķepās.

Kur gadījies, kur nē, gažām skrēja kaķis.

Sunītis pēkšņi pietrūkās kājās, metās kaķim pakaļ un — sāka riet!

Cik labi, ka mazais sunītis ieraudzīja kaķi, jo uz vietas atcerējās, kā jārej.

Pasaka.

Nosauc, kādus mājas dzīvniekus tu zini!

Atdarini tev zināmo dzīvnieku valodu!

Ko mazais sunītis bija aizmirsis?

Kāpēc sunītis nevarēja atdarināt pīles valodu?

Tu esi latvietis un nedrīksti aizmirst latviski runāt!

Ziema

Ziema nāca raudādama,
Cimdu, zeķu prasīdama;
Nāc nākdama, vasariņa,
Visi bērni tevi gaida.

Ej gulēt, vēja māte,
Sausas egles galiņā!
Vai tev galva nesāpēja,
Dienu, nakti aurojot?

Tautasdziesmas.

Liels vējš pūš, gaudo un auro.

Lasi teikumu vēltreiz un „Liels vējš ” vietā lasi „Vētra . . . !”

Veido teikumus, pievienojot teikumiem atbilstošus vārdus!

Teikumi: Ziemā snieg
Vasarā līst
Šonakt ārā auro liels

Vārdi: lietus, vējš, sniegs.

Baltās zvaigznītes

Pāri jūrai brāzās¹ vētra.

Gaudoja, aurēja, bangoja viļņus,² baltās putās sakūla ūdens
pilienus un iemeta mākonī, bet mākonī aizdzina uz zemes
pusi.

Te mākonis saskrējās ar aukstumu.

„Pū!” aukstums uzpūta tam savu dvasu un pārvēta ūdens pilienu sniega pārslīnās.

Pārslīņas saķērās kopā un lidoja zemē.

Apakšā stāvēja puisēns.

Tas skatījās gaisā un teica:

„Pārslīņas lido! Sniedzīņš snieg!” Viņš izstiepa roku. Pārslīņas sagūla viņam uz piedurknes, un puisēns priecājās:

„Kā zvaigznītes! Kā baltas zvaigznītes!”

Puisēns gribēja sniega zvaigznītes satvert, bet, kuŗai piedūrās siltiem pirkstiem, tā izkusa, kuŗai piedūrās, tā pārvērtās ūdens pilienā.

Fr. Jansons.

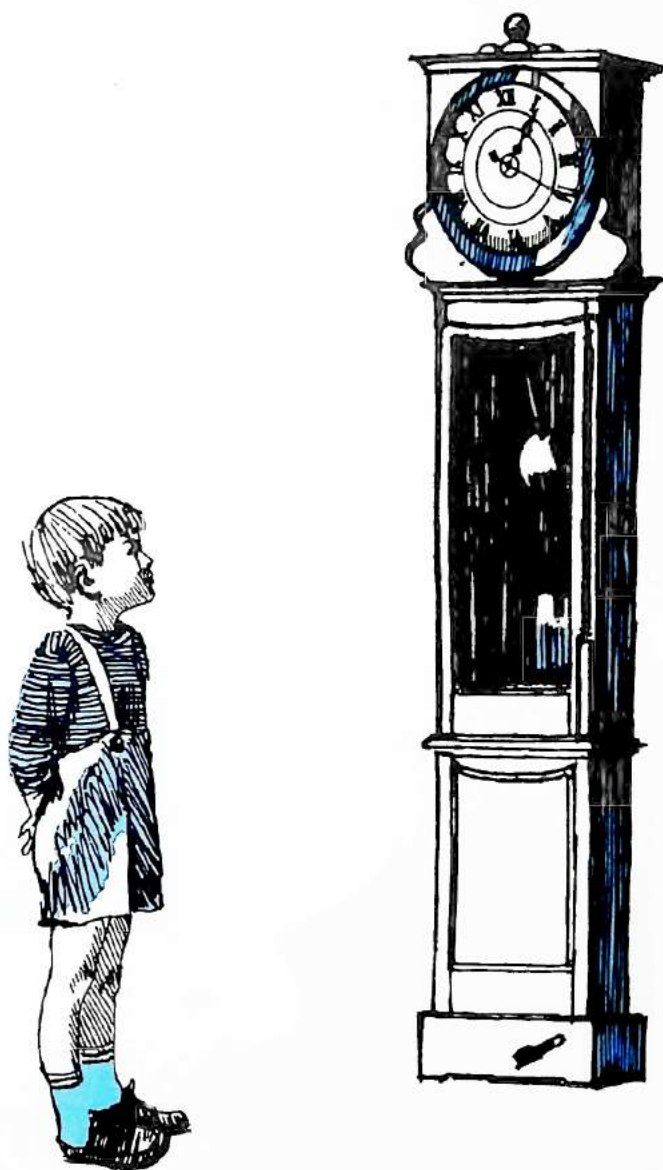
1. Brāzties: ātri skriet.
2. Vētra bangoja viļņus: vētra savēla lielus viļņus.

Atdarini skaņās, kā vētra pūš, gaudo un auro!

Pastāsti, kā rodas sniegs!

Kas notiek ar sniega pārslīņu siltumā?

Mīkla: 13. Ziemā silda, pavasarī nīkst, vasarā zūd, rudenī atdzīvojas.

Laika meistars

Neviens visā mājā neseko pulksteņa pareizībai tā kā Daris.
Vai rīts, vai vakars, noteiktā brīdī viņš ir pie radio. Tikko aparātā atskan parastā vēsts par pareizu laiku, Daris cieši noraugās lielajā sienas pulkstenī.

Ja tas kaut mazu drusciņu palicis iepakaļ vai aizgājis priekšā, Daris tūlīt steidzas nepareizību izlabot.

Mājinieki sauc viņu par laika meistarū, bet Daris šiem pretī:
„Par to atkal jums visiem pulksteņi rāda pareizu laiku.”

Fr. Jansons.

Dieviņ, tavu likumiņu,
Gaiša diena, gaiša nakts:
Dienū gaiša saule spīd,
Nakti gaiša mēnesnīca.

Tautasdziesma.

Raugies, lai ikkatrs tavš darbs atnestū arī citiem kādu labumu.

Kāpēc mājinieki Dari sauc par laika meistarū?

Vai tev ir pašam savš pulkstenis?

Cikos no rīta tu celies?

Ko tu dari pulksten 12 dienā, ko 12 naktī?

Gailītis, kas aizgulējās

Gailis vakarā aizmirsā
modinātāju¹ uzgriezt.

Pulkstenis soļoja
klusī, klusi,
gailītis sapņoja.
(Uz rīta pusi
palika galviņu zem otra spārna –
sapņoja tālāk.)

Saulīte spīdēja visu dienu,
cilvēki gulēja visu dienu.
Pamodās vakarā,
brīnījās – tumšumā.
Gailītis uztrūcies, balstiņa trīc:
„Kikerīgī, kikerīgī,
ir (nē, bija) rīts!”

V. Dreimane.

1. Modinātājs: pulkstenis.

Gailis ir mājputns.

Nosauc, kādus mājputnus tu vēl zini!

Vai tu esi kādreiz aizgulējies?

Mīkla: 14. Dienu, nakti iet,
Nekur neaiziet.

Rāmi¹ zvēri

Trīs vilki, divi tīģeri
Un pieci lauvas,
Ne drāšu pinuma² ap tiem,
Ne resnas tauvas.³

Tiem ausis kutināju
Un muguras,
Bet nebija man baiļu
Nu it nemaz.

Tie rāmi bij,
Ne rūca tie, ne rēca,
Ne uzbrukt taisījās,
Ne stāvu lēca.

Tas sapnī nebija,
Ne zvērnīcā.⁴
Kur? Vienā īsti labā —
Nu bilžu grāmatā!

H. Dorbe.

1. Rāmi: mierīgi.
2. Drāšu pinums: stieplu pinums.
3. Tauva: resna virve.
4. Zvērnīca: vieta, kur dzīvo zvēri.

Vai tev ir bilžu grāmata par zvēriem?

Zvēru dārzā

Krustmāte uzdāvina Dacei zaļu adītu jaciņu ar baltām pogām. Dacei jaciņa ļoti patīk. Viņa to valkā vienmēr, kad iziet no mājas.

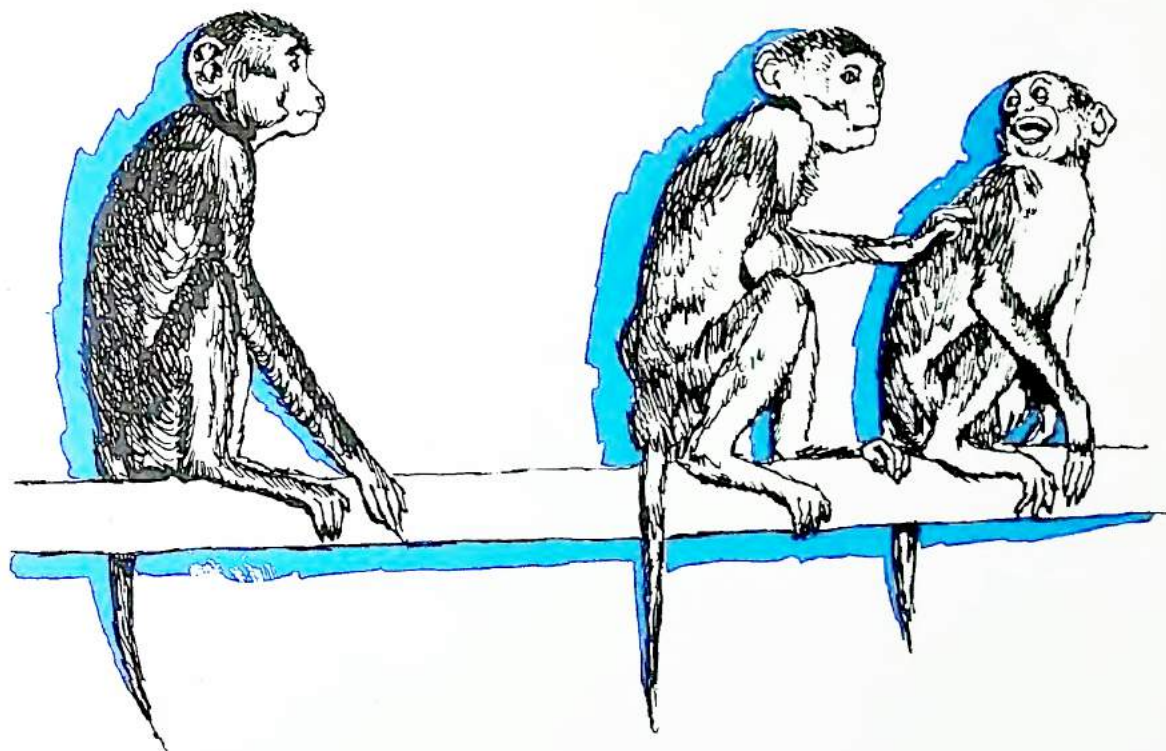
Kādā ziemas svētdienā Avotu ģimene brauc uz zvēru dārzu. Ziemā tur izskatās pavisam citādi kā vasarā. Brieži, stirnas, lapsas un vilki gan staigā tāpat pa āru savos āplokos.¹ Citi zvēri un putni, kas nāk no siltām zemēm, tagad dzīvo telpās. Tur ir papagaiļi, pāvi, ķenguri un nīlzirgi.

Darim patīk kustīgie pērtiķi. Te tie karājas pie griestiem, te sēž uz grīdas, te ielec šūpolēs.

Ciemiņus ieraudzījis, mazs pērtiķēns pastiepj sauju. Daris pasviež tam zemes riekstu. Vienu, otru. Trešais atsitas pret stieplu pinumu un nokrīt ārpusē zemē. Pērtiķis pagriež muguru un veikli izbāž ārā savu gaŗo āsti. Pats astes galiņš apliecas riekstam, un nākošajā brīdī zemes rieksts jau pērtiķim rokā.

„Kās par veiklu džungļu puiku!” priecājas skatītāji.

L. Blūma.

1. Aploks: iežogots laukums.

Pastāsti, ko Avotu ģimene redz zvēru dārzā!

Kuŗš dzīvnieks Darim patīk vislabāk?

Nosauc, kādus dzīvniekus tu esi redzējis zvēru dārzā!

Kuŗš dzīvnieks tev patīk vislabāk?

Kur palikuši lāči?

Dacei vislabāk patīk melnie un brūnie lāči. Ļaudīm par prieku tie staigā uz divām kājām un māj ar ķepu. Citi veikli, kā dejodami, apgriežas apkārt. Par to tie saņem kādu gardu¹ kumosu.

Taču šodien nodalījums ir tukšs. Kur palikuši lāči?

„Lāči tagad savās migās guļ ziemas miegu,” kāds zvēru dārza strādnieks parāda nelielu pauguru² laukuma otrā galā.

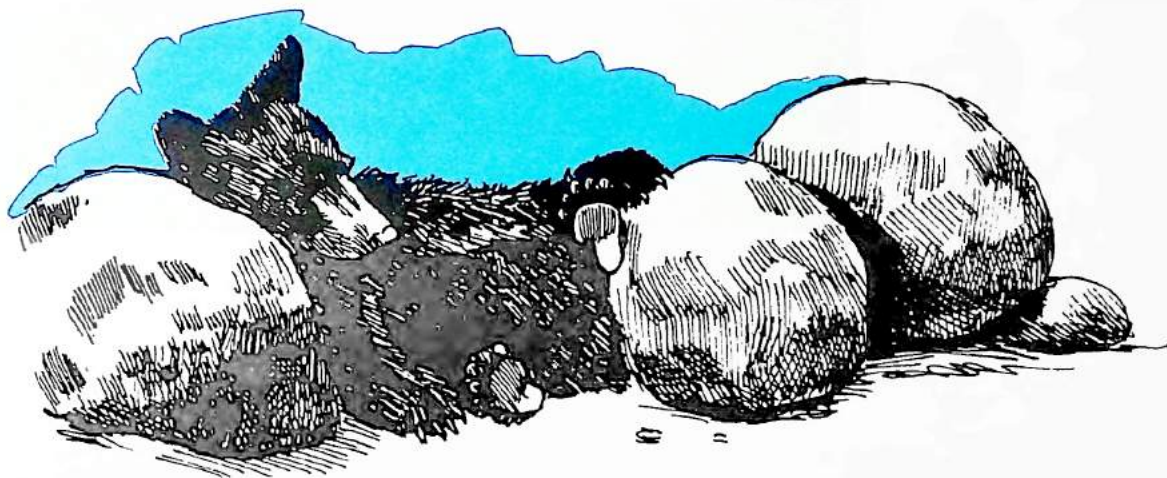
„Vai tiešām tie noguļ visu gaŗo ziemu no rudens līdz pavasarim?” vaicā Avota kungs.

„Ziemeļu meŗos jā. Tur ziemā grūti atrast barību,” stāsta strādnieks. „Te, zvēru dārzā, tie reizēm pieceļas, paēd un iet atkal gulēt. Dienvidu zemēs, kur vienmēr silts, tie neguļ

nemaz. — Ziemas miegu guļ arī citi dzīvnieki: eži, āpši, skunksi.”

Avota kungs pateicas un atvadās.

L. Blūma.

1. Gards: garšīgs.
2. Paugurs: neliels uzkalniņš.

Kuņās zemēs lāči guļ ziemas miegu?

Kāpēc dienvidu zemēs lāči neguļ ziemas miegu?

Nosauc vēl citus meža dzīvniekus, kas guļ ziemas miegu?

Mīkla: 15. Mežā dzīvo, visu ziemu guļ?

Lācītis

— Māmiņ, lācītim austiņa sāp! —
„Tāpēc, ka plēsi. Redzi, kā nāk
Ārā nu skaidas.¹ Vai sašūsīm
Ausi tam brūnajam lācītim?”

— Vai viņam sāpēs, ja adatu
Tagad caur galviņu izdurtu?
Man likās, lācītis raudāja,
Kad pirkstos palika austiņa. —
„Sāpēt sāp visiem, liels vai mazs,
Kukaiņi, puķes vai rotaļas.
Padoms šis dzīvē tev noderēs:
Tīšām neko tu vairs nesaplēs!”

I. Gubiņa.

1. Skaidas: rodas kokus zāģējot.

Kas lācītim sāp?

Vai lācītim varēs austiņu piešūt?

Pastāsti, kā tu apejies ar savām rotallietām!

Kā māmiņa rūpējas par tavu veselību?

Kad tu ej pie ārsta?

Lācēns Mika

Visu ceļu līdz mājām Dace par lāčiem un ziemas miegu vien domā. Mājā viņa iekaņ mēтели priekšnama skapī, tad steidzas uz savu istabu. Zaļā adītā jaciņa pa roku galam ielido gultā.

Gultas galā rindā sēž Daces mīluļi — lelle Rita, klauns Kaspars un lācītis Mika. Dace paņem lācīti klēpī.

„Vai tu zini, Mika, ka visi lāči jau sen guļ? Tu vien esi nokavējies.

Nāc, es tevi apguldīšu!”

Dace ietin lācēnu pirmā siltākā drēbes gabalā, kas gadās pie rokas.

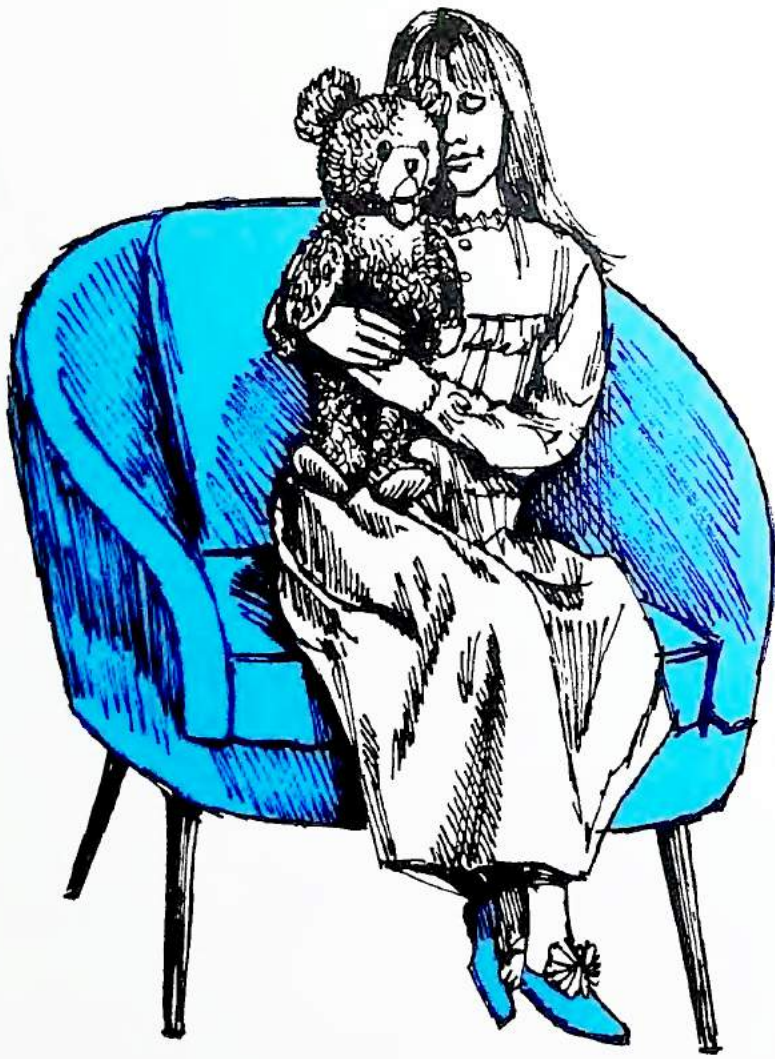
Nu vēl jāatrod laba miga.¹ Gaiteņa galā stāv brūnais drēbju skapis.

Tur glabājas vasaras drēbes. Līdz pavasarim droši neviens to neaiztiks.

Dace uzmanīgi nogulda lācēnu starp drānām skapja apakšā. Tad viņa klusi aizver durvis.

„Ar labu nakti, Mika!”

L. Blūma.

Lācis

Lācīti, lācīti,
Tavu gudru padomu!

Kad nāca vasara
Ar siltu saulīti,—
Tu vilki mugurā
Biezo kažoku.

Kad nāca ziema
Ar salu, sniegu—
Tu gāji laukā
Basām kājām.

J. Rainis.

1. Miga: Dzīvnieku guļas vieta.

Kāpēc tu ej gulēt?

Pastāsti, kādus darbiņus tu veic pirms ej gulēt?

Kas vajadzīgs ķermeņa kopšanai?

Pirms aizmigšanas mēs lūdzam Dievu.

Pasaki savu vakara lūgšanu!

Kažociņam pavasarī

Visu ziemu
Draugi bijām,
Divatā vienmēr
Pa āru slijām.¹

Tagad nu
Šķiršanās brīdis klātu —
Šķirsimies arī tad
Mīlu prātu.

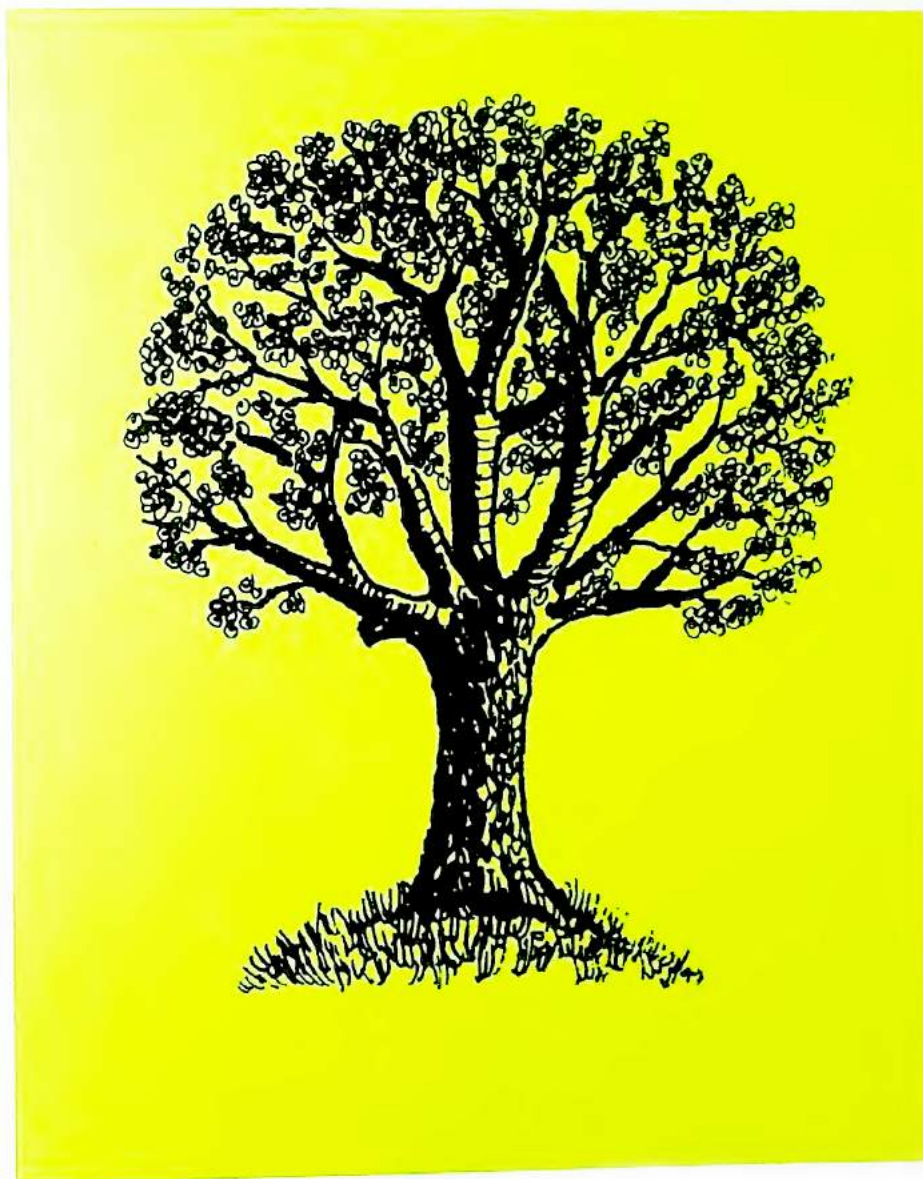
Tu drēbju skapī,
Es saulītē manos,
Līdz rudenim, mīlais,
Uz redzēšanos!

H. Dorbe.

1. Slijām: klejojām.

*Nosauc ziemas, vasaras un lietus drēbes!
Uzzīmē sevi ziemas, vasaras un lietus drēbēs!*

Mīkla: 16. Ziemu der, vasaru neder.

Pavasaris

17. Atskrēja putns, atsēdās uz koka,
Izlaida spārnus, — viss sāka zaļot.

Mikla.

Kad skapī zāle aug

Pēc pāris dienām uzkrīt jauns sniegs. Dārzu ielas bērni gatavojas iet uz parku. Daris, Franks un Hilda jau gaida ar kamaniņām uz ielas. Dace vēl istabā meklē adīto jaciņu.

„Māmiņ, vai tu nezini, kur mana zaļā jaciņa?”

„Nezinu vis, meitiņ. Būsi pati kaut kur nometusi.”

Abas velti izmeklējas visās malās: priekšnama skapī, atvilktnē, aiz dīvāna, zem gultas. Zaļās jaciņas nav nekur. Kā ūdenī iekritusi.¹ Tā nerodas arī ne otrā, ne nākošajā dienā.

Paiet ziema, tuvojas pavasaris.

Dace jaciņu jau gandrīz aizmirsusi.

Kādu dienu māmiņa pārcilā vasaras drēbes. Kas vēl derīgs, kas jāgādā jauns. Tad viņa ieskatās dziļāk skapī un pasauc bērnus:

„Nāciet nu skatīties! Mūsu skapī zāle aug!”

Tādu brīnumu grib redzēt gan Dace, gan Daris. Patiesi, skapja apakšā redzams kaut kas zaļš. Tad Dace ierauga lielu, baltu pogu.

„Tā jau mana jaciņa!” viņa skaļi iesaucas.

„Mika, celies nu augšā!”

L. Blūma.

1. Kā ūdenī iekritusi: šeit tā pazudusi, ka nevar atrast.

Pastāsti, kāpēc Dace nevarēja atrast zaļo jaciņu!

Kā tu apejies ar savām drēbēm un apaviem?

Pastāsti, kā skapī zāle aug!

Pavasaris!

Pūtin pūta, dūcin dūca
Melnais strazds ar balodi;
Sapūtuši, sadūkuši
Lielu vēju, aukstu laiku.

Nāci, nāci, vasariņa,
Jau ziemiņa kājas aun,
Jau ziemiņa kājas aun,
Uz akmeņa sēdēdama.

Tautasdziesmas.

Atceries! Strazds svilpo, balodis dūc.
Ieklausies, kādas skaņas dzirdamas pavasara rītā laukā!

Uz maiznīcu

Kādu dienu mājā pietrūkst maizes, bet māmiņai nav laika iet uz maiznīcu. Viņa aizņemta virtuvē.

„Es aiziešu, māmiņ!” iesaucas Daris.

„Nu labi! Nopērc klaipu maizes un duci¹ mandeļu cepumu. Tikai uzmanies!” piekodina māmiņa, dodama zēnam naudu.

Daris neklausās, vai māmiņa vēl ko stāsta. Viņš ātri izmetas pa durvīm.

Viens pats uz veikalu! Ceļu viņš jau zina. Tepat ap stūri, tad gabaliņu pa Lielo ielu, tur blakus pastam ir maiznīca.

Maiznieks stāv veikalā aiz letes.

Daris pasaka savu vajadzību: „Lūdzu klaipu maizes un duci¹ mandeļu cepumu!”

„Kādu maizi tu vēlies?” laipni jautā maiznieks. „Rupjmaizi, baltmaizi vai saldskābo?”

Nu Daris apjūk. To viņš nezina. Vajadzēja gan klausīties, ko māmiņa vēl teica. Ilgi domāt nav laika, maiznieks skatās un gaida. Māmiņa vienmēr priecājas, ja maize ir svaiga.

Tāpēc Daris droši nosaka:

„Svaigu maizi, lūdzu!”

L. Blūma.

Paldies devu Dieviņam,
To darbiņu nodarīju!
Ieš' pie tēva, māmuliņas,
Lai dod citu jaunu darbu.

Tautasdziesma.

1. Ducis cepumu: 12 cepumu.

Pastāsti, kā Daris gāja uz veikalu!

Vai tu esi viens pats bijis veikalā iepirkties?

Kāpēc Daris nezināja kādu maizi pirkt?

Noskaiti no vienpadsmit līdz divdesmit!

Ceptuvē

Par tādu atbildi maiznieks pasmaida. Viņš paver vārtiņus
letes galā un aicina Dari pie sevis:

„Nāc un apskati mūsu ceptuvi!”

Aiz veikala ir vēl otra telpa. Tur strādā balti ģērbti cilvēki. Viens veido no mīklas mazas maizītes. Dažas ir ar biezpienu un rozīnēm, citas ar magoņu sēklām.

— Otrs rīkojas gar mīklas mīcāmo mašīnu. Milzīgā bļodā ir iejaukta rupjmaizes mīkla. Vīrs tai pielej ūdeni ar raugu. Tad mašīna sāk cilāt, jaukt un mīcīt patumšo mīklu, kamēr vīrs vēl pieber miltus.

Ceptuves malā stāv liela maizes krāsns. Maiznieks piespiež kādu pogu un atver krāsns durvis. Daris ierauga zeltainus maizes klaipiņus, kas salikti rindās vairākos plauktos. Kad visi izvilkti, maiznieks ieliek vienu papīra turzā¹ un pasniedz Darim.

„Vai šī maizīte būs svaiga diezgan?” Klaipiņš ir vēl gluži silts. Dabūjis arī duci mandeļu cepumu, Daris samaksā, pateicas un steidzas uz māju.

L. Blūma.

Vai tu palīdzi māmiņai cept maizi?

Atceries teikumus:

*No rudzu miltiem cep rupj-
maizi un saldskābo maizi.*

*No kviešu miltiem cep balt-
maizi un rupju kviešu maizi.*

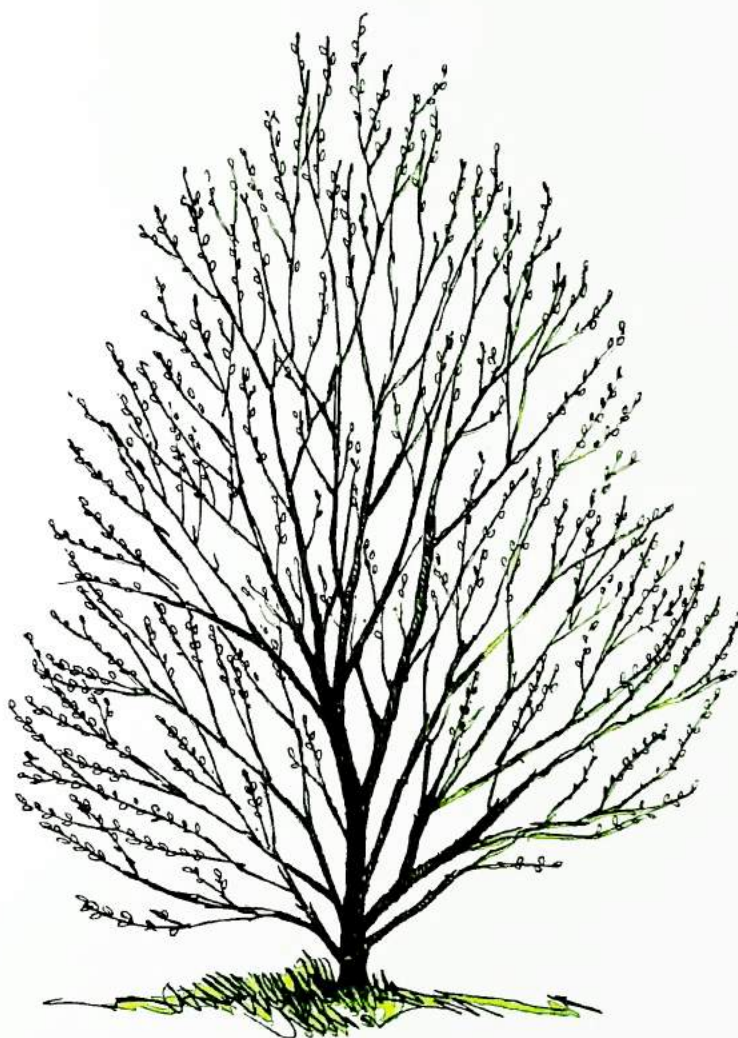
*No miežu putraimiem vāra
putraimu putru.*

No auzu pārslām vāra tumi.²

Rudzi, kvieši, mieži un auzas ir labības augi.

1. Turza: tūta.

2. Tume: putra.

Pūpoliņš

„Es gribu redzēt, kā izskatās mājā,” teica pūpoliņš. „Bērni skraida tur iekšā un ārā. Kā izskatās dārzā, to jau es zinu.”

Tajā brīdī pie krūma pienāca māmiņa. Ar asu nazi viņa nogrieza pūpolu zarus un ienesa tos mājā. Viņa iegāja istabā, kur gulēja bērni.

„Apaļš kā pūpols! Apaļš kā pūpols!” māmiņa sauca un sita bērniem ar pūpolu zariem. Bērni smiedamies piecēlās, bet pūpolus māmiņa ielika vāzē.

„Es gribu atkal redzēt dārzu,” teica pūpoliņš. „Tur droši vien tagad zied daudz puķu. Kā izskatās mājā, to jau es zinu.”

Un tad atnāca māmiņa, paņēma pūpolus, iznesa tos ārā un iestādīja dārzā. Pūpolu zari izlaida saknes un sāka augt.

„Nākamo pavasari mani zari atkal varēs iet skatīties, kā izskatās mājā,” priecājās pūpoliņš, šūpojās vējā un auga, un auga, un auga.

I. Cīrule.

Pūpolsvētdienas rītā, kurš pirmais pieceļas var citus pērt ar pūpolu zariem!

„Apaļš kā pūpols! Apaļš kā pūpols!”

Uzzīmē vāzi, kurā ielikti pūpoli!

Pastāsti, ko pūpoliņš gribēja redzēt?

Par kādu dienu stāstiņā stāstīts?

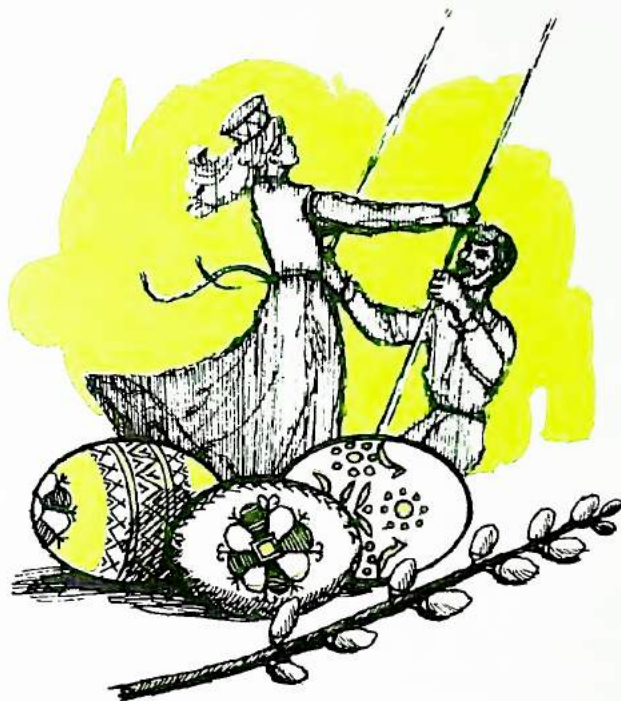
Veido teikumus, pievienojot teikumiem atbilstošus vārdus!

Teikumi: rītā māmiņa peļ bērnus ar pūpolu zariem.

Apaļš kā

Nogrieztus pūpolu zarus mēs liekam

Vārdi: Pūpolsvētdienas, pūpols, vāzē.

Liieldienas

Krāsosim, māsiņas,
Raibas oliņas.
Dāvāsim bāliņam
Liieldienas rītā.

Liieldiena vaicāja,
Kur kārs šūpoles:
Avota kalnā
Siltajā saulē.

Ej ar Dievu, Lieladiena,
Mēs tev skaisti vadīsim;
Nāc atkal citu gadu,
Mēs tev skaisti saņemsim.

Tautasdziesmas.

Pastāsti, ko tu dari Liieldienu rītā!

Uzzīmē Liieldienu olas!

Lieldienu olas

Lieldienu sestdienā bērni krāsoja olas. Dažas ietina krāsainos papīros un ielika verdošā¹ katlā. Citas novārīja baltas un pēc tam nokrāsoja gan sarkanas, gan dzeltenas, gan zaļas, gan zilas. Visskaistākās bija tās, kurās vārīja sīpolu mizās un izraibināja dažādiem rakstiem.

Olas bērniem ļoti patika. Viņi steidzās tās tūliņ izdalīt savā starpā.

„Man tās! Man tās!” bērni sauca cits caur citu. Drīz nekā vairs nepalika pāri.

Kad olas bija jau izdalītas, ienāca krustmāte Ilze.

„Mums ir olas! Mums ir olas!” bērni gaviļēja.²

Krustmāte paskatījās uz bērniem un teica:

„Jums gan, bet kas būs tētiņam un māmiņai?”

Bērni apklusā un saskatījās. Tas viņiem nebija ienācis prātā. Zelmaņa pirmā nolika atpakaļ savu olu. Tad to darīja arī citi bērni.

Lieldienu rītā uz galda bija liela bļoda ar skaistām olām. Zelmaņa pasniedza tēvam un mātei skaistākās olas, kā

krustmāte bija teikusi. Tēvs piecēlās, paņēma no skapja kādu kastīti un to attaisīja. Iekšā bija brīnišķīgas šokolādes olas. Katrs bērns dabūja pa olai, bet pie tām olām, kas vēl palika uz galda, tēvs pielika lielu šokolādes zaķi.

Tie bija priecīgi svētki.

Ed. Zicāns.

1. Verdošā: vārošā.
2. Gavilēt: priecāties.

Mīkla: 18. Unkuls kunkuls krīt no krēsla,
Neviens ārsts nevar ārstēt.

Vārda dienas svinības

Krastiņu ģimene dzīvo lielā īres namā. Viņiem ir skaists dzīvoklis piektajā stāvā.

Drīz Daris un Dace ir draugos ar Krastiņu bērniem — Maiju, Uģi un Pēteri.

Uģa vārda dienā Krastiņa kundze rīko bērnu viesības. Arī Daris un Dace ir ielūgti. Istaba ir greznota baloniem un ziediem.

Visi dzied „Daudz baltu dienīņu,” ēd cepumus un kūku.

Tad Krastiņa kundze spēlē klavieres, un bērni iet rotaļās: Rīga dimd, Kas dārzā un Es bij' viens bagāts vīrs.

Uģis dabū skaistas dāvanas: krāsu zīmuļus, loto spēli un raķetes modeli. Bet Krastiņa kungam šoreiz padomā pavisam sevišķa dāvana.

Viesības nobeidzot, viņš visus bērnus aizved uz cirku.

L. Blūma.

Kad tev ir vārda diena?

Pasaki savu uzvārdu!

Kas vienas ģimenes locekļiem vienādi: vārdi vai uzvārdi?

Kā tu svini savu vārda dienu?

*Vai tu ~~proti~~ proti rotaļas: Rīga dimd, Es bij' viens bagāts vīrs,
Kas dārzā?*

Ja ne, tad palūdz, lai skolotājs iemāca!

Cirkā

Cirkā bērni ir pirmo reiz. Tā ir liela telpa ar ļoti augstiem griestiem. Vidū ir apaļš laukums. Tā ir cirka arēna. Pirmais arēnā iznāk cirka direktors melnā, augstā cepurē un garos svārkos.

Tad raibā rindā uzstājas klauni, dresēti lauvas, ziloņi un virves dejotāji. Pēdējie nāk akrobāti. Veikli viņi pa virves kāpnēm uzkāpj pie pašiem griestiem. Tur viņi vingro, šūpojas un met kūleņus.

Pēkšņi viens akrobāts atlaiž rokas un krīt.

„Vai!” bailēs iesaucas skatītāji.

Skatītāji nodārd bungas. Bet akrobāts jau atkal sēž citās šūpolēs un uzsmaida skatītājiem.

Cirka direktors klanās pa labi un pa kreisi. Klauni met gaisā skūpstus. Ziloņi tur savos snuķos baltus lakatiņus un māj ardievas. Skatītāji dūšīgi aplaudē.

Izrāde ir beigusies.

L. Blūma.

Cirks pagrabā

Otrā dienā bērni visu redzēto sīki izstāsta Frankam un Hildai. Beidzot visi nolemj paši sarīkot cirku. Tomsoni atļauj viņiem lietot savu pagraba telpu.

Sestdienas vakarā sanāk kāds ducis skatītāju. Tur ir bērnu vecāki, Liepas kungs ar kundzi, Krastiņu bērni un vēl daži skolas biedri.

Daris palokās un iesāk:

„Cienītās dāmas un kungi . . . !”

Runai seko izrāde. Franks ir burvju mākslinieks. Viņš parāda baltu papīra lapu. Tad viņš to saplēš un iebāž kabatā. Pavicina rokas, pasaka: „Abraka-dabra!” — un izvelk no kabatas veselu papīra lapu.

Dace un Hilda vingro ar bumbām.

Tad cirka arēnā parādās Tomsonu suns Princis. Hilda tur Princim priekšā stīpu, bet Dace otrā pusē rāda desas gabaliņu. Suns ierejas un drāžas cauri stīpai.

Beidzot Franks izskrien klauna cepurē ar sarkanu degunu
un pārmet trīs kūleņus.

Skatītāji aplaudē, cik spēka. Varena cirka izrāde!

L. Blūma.

Suns sita bungas,
Sienāži spēlēja,
Ķipari dancoja
Raibām biksēm.

Tautasdziesma.

Ja esi bijis cirkā, pastāsti, ko tur redzēji!

Ja neesi bijis cirkā, pastāsti, ko Daris un Dace redzēja cirkā!

Uzzīmē klaunu!

Pastāsti par cirku pagrabā!

Ja klasē sarīkotu cirka izrādi, kas tu gribētu būt?

Sarīko klasē vai mājā kopā ar draugiem cirka izrādi!

Sakāmvārds: Kāds darbs, tāda alga.

Strazds un balodis

Pelēkais strazds esot mācījis balodim perekli¹ taisīt, teikdams:

„Papriekšu lieci kociņus krustīm un tad smalkus ža-
garus virsū!”

Bet balodis bijis nepacietīgs — saucis:

„Protu, protu!”

Pelēkais strazds sadusmojies un aizlaidies saukdams:

„Dari, kā tu proti, dari, dar, dar, dar, kā proti!”

Un vēl šodien pelēkais strazds šos vārdus daudzinot.

Tautas pasaka.

1. Perekli: putna ligzdiņa.

Pastāsti, kur tu redzēji putna ligzdiņu!

Vai tu proti pagatavot putniņa ligzdiņu?

Pabeidz teikumus! Balodis ēd

Strazds ēd

Mani darbi

Mīlai māmiņai par prieku
Glīti traukus plauktā lieku.
Tētīm paklausu uz vietas,
Neizsvaidu savas lietas.
Vecais tēvs kad iet uz dusu,
Pirkstgaliņos slīdu klusu.
Mazo brāli turu ciet,
Kad viņš pirmos soļus iet.
Savām lēllēm cenšos būt
Laba māte — tas ir grūt.
Burtus velku tievus, gaŗus
Tā kā kokus, tā kā zarus.

Grāmatā pa melnām vagām¹
Eju vēl ar kurpēm smagām.²
Tad, kad vakars aizstāj dienu,
Klausos pasaciņu vienu.
Baltā gultiņā es dusu,
Un pie sevis skaitu klusu:
“Gribētu vēl labāk rīt
Savus darbus padarīt.”

M. Timma.

Tēvu, māti mīlēt,
Dievam paklausīt,
Savai tautai kalpot,
Māci mūs ik brīd’.

L. Breikšs.

1. Grāmatā pa melnām vagām: šeit—grāmatā gaŗus un grūtus vārdus.
2. Eju vēl ar kurpēm smagām: šeit—vārdus salasīt vēl lielas grūtības.

Skaitļu rotaļa

Tētīm galva, māmuļai,
Divas gan;
Lai tas skaitlis apaļš būtu —
Trešā man.
Tētīm tā vecākā,
Māmuļai mīlākā,
Man? — Man tā mazākā!

H. Dorbe.

Godā savu tēvu un māti, lai tev labi klājas un tu ilgi dzīvo virs zemes.

(Ceturtais bauslis).

Klausi tēvu un māmiņu!

To puisīti suņi rēja,
Kas tētiņa neklausīja;
To meitiņu tautas mīl,
Kas klausīja māmuliņi.

Dzied, gailīti, vienu reizi,
Gana¹ reizes dziedājuma;
Sauc, māmiņa, vienu reizi,
Gana reizes saukumiņa.

Bij man gaŗa tā dieniņa,
Kad saulītes neredzēju;
Vēl gaŗāka tā dieniņa,
Kad māmiņas neredzēju.

Tautasdziesmas.

1. Gana: pietiek.

Tavs tēvs un māmiņa ir tavi vecāki.
Tēvs, māmiņa un bērni ir ģimene.
Pie ģimenes pieder arī vectētiņi un vecmāmiņas, kuŗi ir tava
tēva vai māmiņas vecāki.

Vai tu esi paklausīgs un mīļš pret saviem vecākiem?

Tētīm ģimenes dienā

Tēti, kad es padomāju, —
Viegla dzīve man pa māju!
Tu mums esi apgādnieks.¹
Tas gan laikam nav vis nieks.

Augu dienu² darbā strādā,
Maizīti mums visiem gādā.
Apavu un drēbju arī
Vajag ziemā, pavasarī.

Tiklīdz pārnāc vakarā,
Jāsāk ar mums rotaļa.
Ja kas mājā saplīsis,
Gan jau tētis sataisīs!

Zāli plaut un sētu taisīt,
Zāģēt, mūrēt, krāsu maisīt . . .
Tētis tas, kas visu var.
Tāds kā tu es augšu ar!

Tētiņ, šodien atpūties!
Šodien tevi aptecēs³
Manas mazās kājas, rokas.
Rīt lai darbs tev atkal sokas!⁴

L. Blūma.

1. Apgādnieks: kas nopelna ģimenei uzturu, apģērbu un dzīvokli.
2. Augu dienu: visu dienu.
3. Aptecēt: apkalpot.
4. Sokas: sekmējas.

Pastāsti, kur tavs tētis strādā!

Kādus darbus dara tava māmiņa?

Kas tu būsi, kad uzaugsi liels?

Pavasari

Lielām lāsēm lija. Zem sarkana lietussarga gāja Maija. Viņa vēroja lāses kā vīriņus pa ietvi lecam. Pēkšņi Maija apstājās un pietupās. Uz slapja akmens pret ūdens briesmām cīnījās bitīte. Lietus sita tai spārnus. Palaisties viņa vairs nevarēja. Tūlīt, tūlīt tā noslīks lietus pelķē!

Steidzīgi Maija pacēla no zemes zariņu un uzmanīgi palīdzēja bitītei uzkāpt uz tā. Saudzīgi Maija ienesa to istabā.

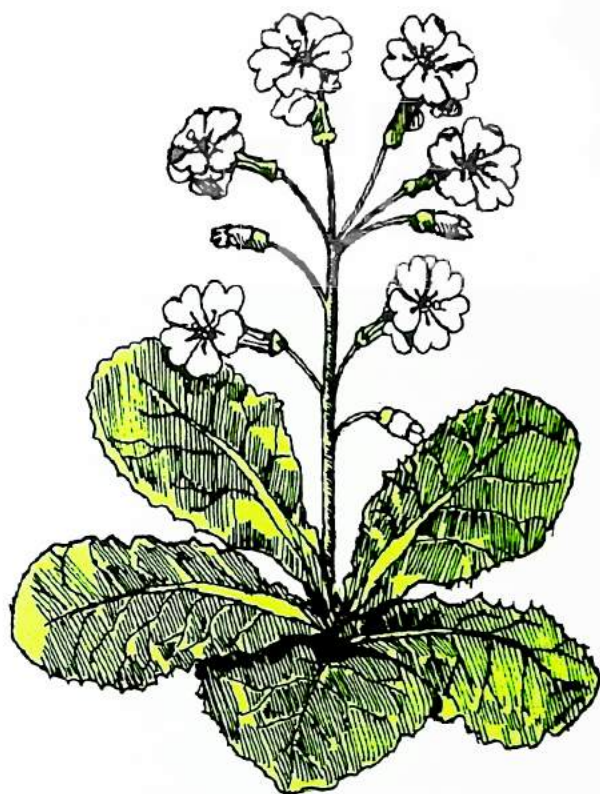
Puķu podā pie loga ziedēja dzeltensārta prīmula.¹ Maija nolika bitīti uz sārtās ziedlapas. Istabā drīz vien nožuva bitītes spārni. Viņa staigāja pa ziedu dzeltānajām sirdīm. Maija vēroja. Bitīte pacēlās spārnos, priecīgi dūca.²

Tad aplidoja košos ziedus, sūca nektaru.³

Lietus mitējās, un Maija atvēra logu. Svaigs, smaržīgs gaiss ieplūda istabā. Saules spožums zeltoja prīmulas ziedus. Uz sārtas ziedlapas bitīte sakārtoja spārnus un, sveicinot meiteni, aizlidoja.

Maija priecīgi smaidīja.

M. Cēpurīte-Reinolde.

1. Prīmula: puķe.
2. Dūkt: dziedāt bez vārdiem.
3. Nektars: ziedu saldā sula.

Vai tu atceries, ka Maija ir Daŗa un Daces draudzene?

(Ja ne, izlasi stāstiņu Vārda dienas svinības!)

Kādas istabas puķes aug tavā mājā?

Uzzīmē 3 gleznās stāstu Pavasaris!

Pastāsti, ko tu redzi savās gleznās!

Mīkla: 19. Mazs mazs vīriņš,
Ass ass cirvītis.

Pavasara dziesmiņa

Bērzu maigie pumpuriņi
Tā kā zaļi karodziņi
Vaļā veņas jau.
Lu – lu – lū!

Mākonis pa gaisu skrien,
Siltu sudrabu lej vien.¹
Maija lietus līst:
Lu – lu – lū!

Pēc tam saule zeltu kaisa,
Pirmos ziedus puķes raisa.²
Staro debess pļava zilā.³
Putni viegli spārnus cilā.

E. Ķezbere.

1. Siltu sudrabu lej vien: šeit līst silts lietus.
2. Raisīt: plaukt, atvērt.
3. Staro debess pļava zilā: šeit skaidra zila debess bez mākoņiem.

Lasi teikumus un daudzpunktu vietā liec atbilstošus vārdus:

Teikumi: Bērzu pumpuri vaļā
Ārā maija lietus.
Pļavās puķes ziedus

Vārdi: veņas, līst, raisa, cilā.

Pastā

Māmiņa raksta Dāra krustmātei vēstuli. Arī Daris uzraksta sveicienus. Tad viņi ieliek vēstuli aploksnē, un māmiņa uzraksta adresi.

„Man nav nevienas pastmarkas mājā. Aiziesim uz pastu nopirkt!” saka māmiņa.

„Es pats visu izdarīšu!” piesolās Daris. Pastā pie lodziņa daži cilvēki ir viņiem priekšā. Kāds grib nosūtīt uz ārzemēm saini. Pasta ierēdnis to uzliek uz svariem un nosver.

Cits grib pārsūtīt naudu.

„Lūdzu man tādu pastmarku, ar ko var ātri nosūtīt krustmātei vēstuli!” saka Daris, kad pienāk viņa kārta.

„Tad būs jāsūta pa gaisa pastu,” nopietni paskaidro ierēdnis.

Daris dabū zilu pastmarku. Uz tās ir strūklu lidmašīna.

Kad pastmarka uzlipināta uz aploksnes, Daris pats to iemet vēstuļu kastītē.

Lai nu pastnieks to nogādā tālāk!

L. Blūma.

Vai tu gaidi pastnieku?

Ko pastnieks iznēsā?

Pastāsti, ko cilvēki dara pastā!

Uzraksti vēstuli savai krustmātei vai krusttēvam!

Kādu pastmarku tu uzlīpināji?

Lietaina diena

Kad Daris piecelas, lietus grabina loga rūtis. Debess ir apmākusies un tumša.

„Dacīt, laukā atkal līst!” viņš bēdīgi uzsauc māšai, kas tikko pamodusies. Arī Daces seja tūlīt pastiepj garāka. Lija jau vakar visu dienu, un viņi cerēja, ka šodien spīdēs saule.

Pēc brokastīm abi ieiet rotaļu istabā nelabā omā. Ko nu darīt? Visas jaukās spēles izspēlētas jau vakar. Dace ģērba un ēdināja lelles. Daris devās tālos ceļojumos ar raķetēm un kuģiem. Taču šodien tās pašas rotaļas liekas apnikušas un garlaicīgas.

Sādzis ir Daris, saīgusi Dace. Tā drīz vien abi sāk strīdēties. Kad Daris beidzot paņem kādu grāmatu, Dace tūlīt uzsauc: „Atdod, tā mana!”

„Nē, es pirmais to paņēmu!” aizstāvas Daris.

„Bet es taisni nupat gribēju ņemt!” tiepjas Dace.

Kad māsa savukārt sāk rotaļāties ar uzvelkamo auto, Daris viņai to atņem un paziņo: „Tas mans! Tēvocis to man uzdāvāja. Tu tikai saplēsi!”

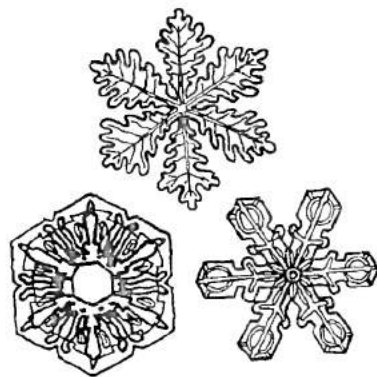
L. Blūma.

Saule spīd.

Lietus līst.

Sniegs snieg.

Novēro ikdienas laiku!

Uzzīmē 7 aplis,¹ katrai dienai vienu, pieraksti dienas nosaukumu un iezīmē aplī katras dienas laiku!

Sakāmvārds: Ne ik dienas saule spīd, ne ik dienas lietus līst.

1. Aplis: riņķis.

Viens man, otrs tev

Māmiņa virtuvē brīnīdamās klausās dusmīgās balsīs, kas atskan rotaļu istabā. Īsi pirms pusdienām viņa pasauc Daci.

„Jūs varēsīt uzklāt pusdienu galdu. Paņem šos divus priekšautus, viens brālītīm, otrs tev!”

Dace sasiť rokas. Māmiņai palīdzēt viņiem arvien patīk. „Brālīt, še priekšautiņš!” viņa priecīgi sauc. „Viens man, otrs tev!”

Darim māmiņa iedod divus šķīvīšus. „Noliec uz galda, viens māsiņai, otrs tev!” — Tāpat bērni dabū krūzītes, karotes, nažus un dakšiņas. „Viens man, otrs tev, viens maņ, otrs tev!” viņi skaita, no virtuves uz ēdamistabu staigādami, un drīz galds ir uzklāts.

Pēc pusdienām māmiņa izņem no ledusskapja divus ābolus un iedod Darim: „Viens māsiņai, otrs tev!” Dace dabū divas konfektes: „Viena brālītīm, otra tev!”

Jautri un apmierināti, ābolos kozdami, abi atstāj virtuvi.

L. Blūma.

Mēs bijām div' brālīši,
Bet mēs mīļi dzīvojām:
Likām vienu cepurīti,
Maucām vienus zābaciņus.

Tautasdziesma.

*Kā māmiņa palīdz Dacei un Darim izbeigt strīdēties?
Vai arī tu kādreiz esi saīdzis un strīdies ar māsiņu, brāli
vai draugiem?*

Divas gan!

Rotaļu istabā bērni apskatās apkārt. Viss te nu liekas daudz priecīgāks. Dace paņem no plaukta divas grāmatas un vienu pasniedz Darim: „Še, brālīt! Viena man, otra tev!” – Daris pēc brīža sadomā zīmēt. Viņš palūdz māmiņai divas papīra loksnes un vienu iedod māsiņai: „Viena man, otra tev!”

Abi bērni smiedamies saskatās. Tā liekas jauna, jauka rotaļa. Visu pēcpusdienu skan priecīgas balsis: viens man, otrs tev, viens man, otrs tev!

Tā diena, kas iesākās tik nelāgi, nobeidzas gluži patīkami.

Vakarā visa ģimene apsēžas dzīvojamā istabā, „Vai zināt, bērni, pa radio ziņoja, ka rīt būšot saule!” stāsta māmiņa. „Un tagad es jums izlasīšu vienu pasaku!”

Bet Dace apķeras viņai ap kaklu un sauc: „Nē, māmuliņ, divas!” Un Daris, mīli acīs skatīdamies, piebalso: „Divas gan! Vienu māsiņai, otru man!”

L. Blūma.

*Sameklē savā lasāmgrāmatā divas pasakas, kuŗas tu izlasītu
Dacei un Darim!*

Pastāsti, kā tu pavadi lietainu dienu savā mājā!

Mīkla: 20. Kas lec un iet bez kājām?

Jāņu dziesmas

Es nopinu vainadziņu
No zemeņu ziedīniem,
To uzliku galviņā,
Jāņu nakti līgodama.

Laba, laba Jāņu māte,
Mani labi pamievoja:
Deva ēsti, deva dzerti,
Deva siera gabaliņu.

Kā tos Jāņus sagaidīja,
Kā tos Jāņus pavadīja?
Līgodami sagaidīja,
Līgodami pavadīja.

Tautasdziesmas.

*Vai tu proti dziedāt Jāņu dziesmas?
Ja ne, tad palūdz, lai skolotājs iemāca!
Uzzīmē Jāņus!*

Jāņi

„Līgo, līgo!”

Avotu ģimene brauc Jāņus svinēt. Tēta draugam Jānim Oškalnam pieder lauku mājas, tur būs līgošana.

Oškalnu mežmalā tētis aptur auto. Bērni tūlīt sāk plūkt pīpenes, sarkano āboliņu un citas pļavu puķes. Tētis nolauž dažus ozola zarus. Jāpin taču vainagi, jāsalasa Jāņu zāles, lai var iebraukt sētā kā pienākas. Rēdzēs, cik Jāņu bērnu pavisam sabrauks?

„Kuņi tad ir tie īstie Jāņu bērni?” vaicā Dace.

Par atbildi māmiņa, vainagu vīdama, sāk līgot:¹

Visas bija Jāņu zāles,
Ko plūc Jāņu vakarā;
Visi bija Jāņu bērni,
Kas atnāca līgodami.

„Bet tad jau jūs ar tēti arī esat bērni!” smejas Daris. „Tad mēs visi esam Jāņu bērni!”

Sētā līgotājus pirmais sagaida Duksis ar skaļu riešanu. Tad iznāk pretī saimnieks un saimniece. Viņi dabū Jāņu zāles un vainagus. Vainagi galvā arī mazajam Jānim un Līgai.

„Lūdzu, ciemiņi, istabā!”

L. Blūma.

1. Līgot: dziedāt Jāņu dziesmas.

Kur Avotu ģimene brauc svinēt Jāņus?

Pastāsti, kā tavās mājās svin Jāņus!

Vai tu esi bijis Jāņu bērns?

Kādas Jāņu zāles tu plūc, lai vītu vainagu?

Jāņu vakars

Mazais Jānis un Līga tūlīt izrāda ciemiņiem mājas. Te aplokā staigā vistas, tur dīķa malā gozējas pīles. Kaķei Mincei ir divi kaķēni. Cūkas urkšķ savos aizgaldos. Govis vēl ganībās, drīz tās dzīs mājās slaukt.

Sabrauc vēl citi līgotāji vairākās mašīnās. Skan valodas, smieklī, dziesmas. Savādi, ka šovakar visi vairāk dzied nekā runā.

Sieru, sieru, Jāņu māte,
Tev ir govīs laidarā!

Tā dzied atbraukušie Jāņu bērni. Un saimniece, sieru dalīdama, tāpat dziedot atbild:

Šim stūrītis, tam stūrītis,
Jānim siera viducītis.

Kad metas krēsla, visi barā aiziet pakalnā, kur iedez jāņugunis. Pūdele¹ deg gaŗas kārts galā, lai tālāk var redzēt. Uz zemes sakurts ugunskurs. Un nu tik īstā līgošana vēl sākas! Iet arī rotaļās un pa pāriem lec pāri ugunskuram.

„Līgo, līgo!” dzied arī Daris un Dace, kamēr acis sāk vērties ciet. Tad māmiņa ved viņus mājā gulēt. Ir tumša nakts. Saimniece nāk līdz, esot jāapskata lopiņi kūtī.²

„Līgo . . .” vēl atskan no tālienes, kad bērni jau laižas miegā.

L. Blūma.

1. Pūdele: darvas muca, ko dedzina Jāņu vakarā.
2. Kūts: ēka, kurā dzīvo lopi.

Pastāsti, ko līgotāji dara Jāņu vakarā!

Kādus dzīvniekus Daris un Dace redz Oškalnu lauku mājās?

Veido teikumus, pievienojot dzīvniekiem atbilstošas skaņas!

Dzīvnieki: Govs Aita

Zirgs Vista

Cūka Pīle

Kaķis Suns

Skaņas: kladzina, blēj, īd, rej, kviec, zviedz, ņaud, pēkšķina.

Jāņu bērni

Jāņu dienas rītā saimnieks uzrunā bērnus: „Paprasiet saimniecei, kas šorīt kūtī jauns!”

„Pēc brokastīm jau būs jāiet pašiem skatīties!” saka saimniece, pienu krūzītēs liedama. Pašā Jāņu naktī mūsu govij Dolei atskrējis teliņš.¹ Un lielajai cūkai vesels ducis sivēnu!”

Kūtī mazais Jānis un Līga jau priekšā. Teliņš stāv blakus mātei, kas to šad un tad nolaiza ar savu gaŗo mēli. Viņš ir tievām, gaŗām kājām un izskatās drusku nobijies. Bērni pacienā Doli ar mīkstām maizes garozām.

Mazie, sārtie sivēni visi barā spiežas ap savu māti. Tā guļ salmos² izlaidusies, un uzmana, lai neviens nenāk viņas mazuļiem par tuvu.

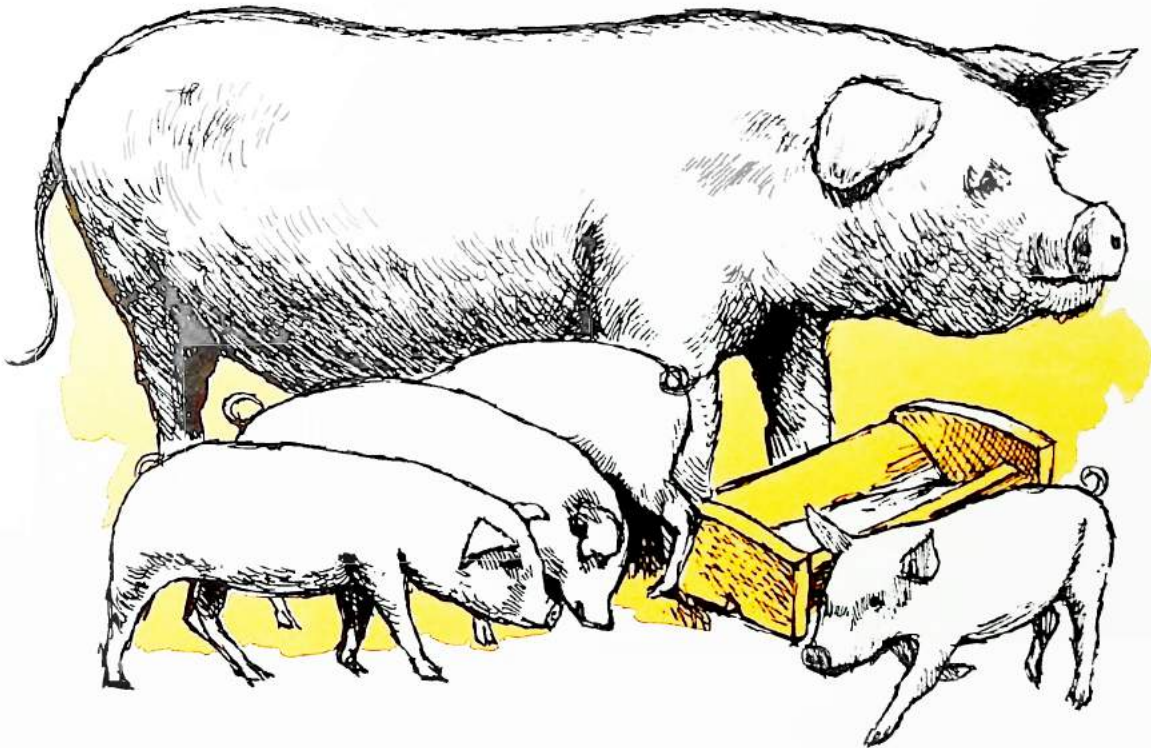
„Kā tad sauksim jauno teliņu?” prasa saimnieks.

„Par . . . par Līgotāju!” ātri atsaucas Daris. „Viņš jau atskrēja Jāņu naktī!”

„Tā gan. Un mazos sivēnus?”

„Par Jāņu bērniem!” reizē atsaucas Līga un Dace.

L. Blūma.

Ko, māmiņa, vārda liksi
Šās vasaras telītēm?
— Kuŗa raiba, raibaliņa,
Kuŗa melna, vabulīte.

Nevienam tā nebija,
Kā manām cūciņām:
Tek gar logu šķindēdamas
Ar tērauda kurpītēm.

Tautasdziesmas.

1. Atskrējis teliņš: šeit piedzimis teliņš.
2. Salmi: izkaltuši labības stiebri.

Veido teikumus, pievienojot teikumiem atbilstošus vārdus!

Teikumi: Gova mazulis ir

Zirga mazulis ir

Cūkas mazulis ir

Vistas mazulis ir

Vārdi: teliņš, kumeliņš, sivēns, cālītis.

Ko cilvēki iegūst no govīm?

Kāpēc cilvēki audzē aitas?

Jaunā maize

Pirms pusdienām saimnieks ved ciemiņus apskatīt labības laukus. Pa ceļam viņš šur tur apstājas, stāsta un rāda.

„Redziet, bērni, te aug jaunā maizīte!” saka tētis, rādīdams rudzu lauku.

„Nu gan tu mānies, tēt! Maizīti cep ceptuvē no rauga un miltiem. Es pats redzēju,” smejas Daris.

„Labi. Bet kur dabū miltus?” vaicā tētis.

Oškalnu saimnieks norauj labības vārpu, saplūkā to sauajā un rāda bērniem.

„Vai redzat mazos, zaļos graudiņus? Līdz rudenim tie paaugs, kļūs dzelteni un cieti. Šos graudus tad samals miltos. No rudzu miltiem cep tumšo rupjmaizi. No kviešu miltiem baltmaizi. No miežu graudiem gatavo putrainus, bet no auzām auzu pārslas. Un auzu pārslu putru dod bērniem,” viņš smaidot nobeidz savu stāstu.

„Es zinu, ko vēl dara ar auzām!” palielās Dace. „Auzas dod zirdziņiem!”

Mājās bērni iet dziedādami:

Sijā auzas, tautu meita,
Dod manam kumeļam!
Ne sijāšu, ne es došu,
Nav manam prātiņam!

L. Blūma.

*Kādus labības augus tu zini?
Pastāsti, kā iegūst miltus!
Ko cep no rudzu miltiem?
No kādiem miltiem cep baltmaizi?
Nodziedi tautasdziesmu Sijā auzas tautu meita!*

Nāc nākdama, vasariņa

Nāc nākdama, vasariņa,
Visi bērni tevi gaida.
Tevi gaida atnākot
Mani lielu izaugot.

Koši, koši, jauki, jauki,
Kad Dievs deva vasariņu.
Dzied putniņi, dzied meitiņas,
Mežu gali gaviļē.

Guļu, guļu, miegs nenāk,
Apakš kupla ozoliņa;
Kā bij man miegam nākt,
Putni dzied zariņos.

Tautasdziesmas.

*Vai tu esi pavadījis vasaras brīvlaiku latviešu bērnu vasaras
nometnē?*

*Tur ir daudz jaukumu: peldēšana, sporta spēles, dziedāšana,
ugunskura vakari.*

*Bez tam tur tu vari iegūt latviešu draugus, ar kuņiem runāt
latviski.*

Brauksim uz nometni!

Annaņa un puķītes

Atnāk mazā Anna,
Rokā dārza kannā,
Savu rozīt' laista:
Cik tā sārta — skaista!
Ij tās mazās puķītes
Prasa ūdens lāsītes.

Anna visas slaka,
Puķes paldies saka:
„Nu mēs zelsim, ziedēsim,
Daiļi tevi pušķosim,
Labā mazā Anna,
Kam tā ūdens kannā!”

J. Rainis.

Kāpēc Anna laista savas puķes?

Kā puķes pateicas Annai par laistīšanu?

Nosauc, kādas puķes pēc tavām domām ziedēja Annas dārzā!

Draudzeņu saruna

„Kā tu domā, Dace, vai es esmu laba meitene?”

„Ak, jā! Tu esi pat ļoti laba: tu man uzdāvināji savu lelli.”

„Bet māte saka, ka es to esot gribēju-si projām mest.”

„Tad gan tu neesi laba.”

„Kāpēc tad vairs nē?”

„Nu kad tu dāvini to otram, kas pašai nepatīk.”

„Bet tev jau lelle patīk.”

„Jā, man patīk gan.”

„Tad tomēr es esmu laba. Vai nē?”

N. Kalniņš.

Kā tu domā, vai Maija bija Dacei laba draudzene?

Padomā, kāda starpība starp vārdiem atdot un uzdāvināt!

Vai tu darītu tāpat kā Maija?

Pabeidz teikumu! Mans labākais draugs /draudzene ir

Sakāmvārds: Ko pats negribi, to otram nedari.

Pasaules ceļojums

Reiz slieku Emīlija sadomāja apskatīt pasauli. Tā uzmeta plecos savu labāko lakatu, atvadījās no radiem un draugiem un – izlīda virszemē.

„Uz kuŗu pusi lai es dodos?” tā pagrozīja galvu.

„Man liekas turpat pa labi būs labi.”

Un slieku Emīlija bija tā aizņemta ar domām par to kur iet, ka tā nemaz nepamanīja apaļu strazdu, kas lēkāja tai aiz muguras.

„Kuŗš putniņš agri ceļas, agri ēd brokasti,” priedējās strazds un atplēta knābi, nemaz savukārt, nepamanījis kaķēnu, kas turpat zālītē spēlējās.

„Putns!” domāja kaķēns un taisījās lēkt. „Man vēl nekad nagos nav gadījies īsts, dzīvs putns!”

Bet pirms kaķēns paguva pat kārtīgi zemei pieplakt, to ieraudzīja sunītis.

„Suņiem kaķi jādzenā, tā mani māte mācīja,” suns berzēja ķepas. „Un skaties — šis mani pat neredz! To būs viegli noķert.” Tad sunītis ierējās un metās kaķēnam virsū.

Kaķēns saboza asti, sacēla muguru kūkumā un sāka ar sunīti bārties.

Strazds savicināja melnos spārnus un — spurrkš! pazuda koka zaros.

Un slieku Emīlija?

Tā nemaz nemanīja, kāds dārzā izcēlies tracis. Mierīgi tā slīdēja starp rasainiem¹ zāles stiebriem un slaidiem puķu kātiem un domāja:

„Ir jau gan tā pasaule laba, bet mājās man tomēr ir labāk!”

Un tā, lakatu ciešāk ap pleciem savilkusi, slieku Emīlija pazuda atpakaļ pazemē.

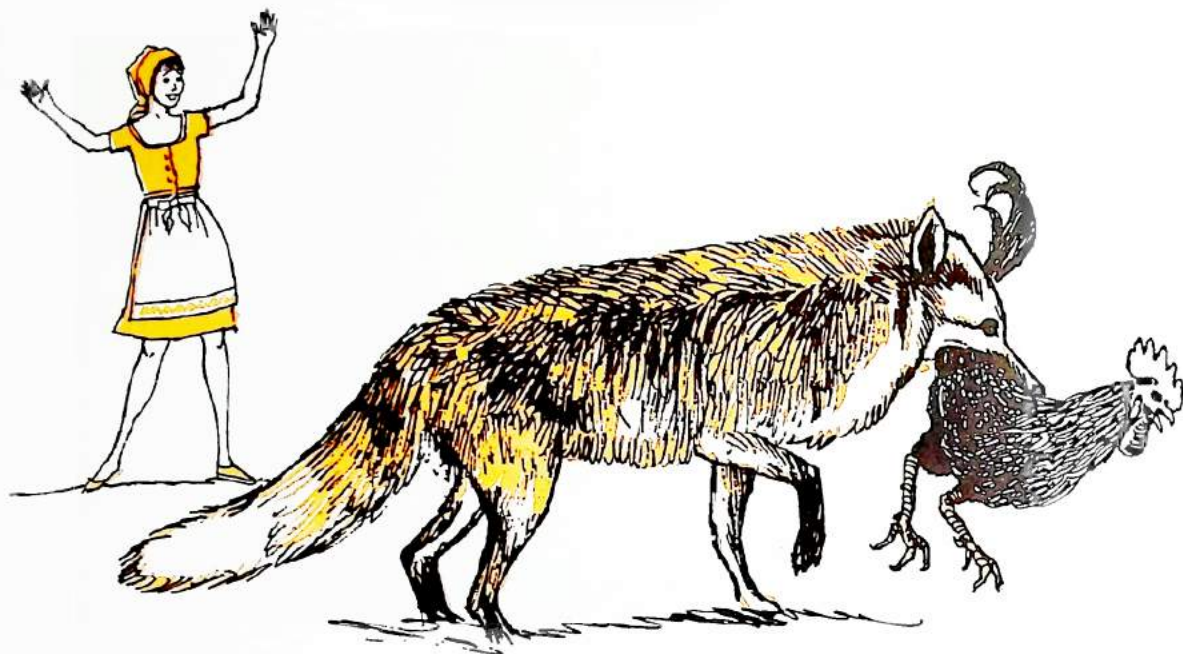
E. Taube.

1. Rasa: ūdens pilieni zālē, rodas nakts un dienas temperatūrai mainoties.

Pastāsti pasaku, sadalot 5 daļās pēc dotajiem virsrakstiem!

1. *Slieka Emīlija apskata pasauli.*
2. *Strazds priecājas par brokastīm.*
3. *Kaķēns mēģina noķert dzīvu putnu.*
4. *Suņa uzdevums dzenāt kaķus!*
5. *Tracis dārzā.*

Kas teica, pasaule ir laba, bet mājās tomēr labāk?

Lapsa ar gaili

Lapsa, noķērusi gaili, to nes mutē.

Meita kliedz:

„Āre, lapsa nes gaili, nes gaili!”

Gailis saka lapsai:

„Mulķe, atsaki meitai: vai tev kāda daļa, ka lapsa nes gaili?”

Lapsai prāts rūgst¹ vien uz meitu, tā tūlin: „Vai tev kāda daļa?”

Bet kamēr mute ar meitu ēdas² tikām gailis veikli no zobiem ārā un kokā augšā.

Ej nu tukšā!

Tautas pasaka.

1. Lapsai prāts rūgst: lapsa sāk dusmoties.
2. Ar meitu ēdas: ar meitu baras.

Kur tu esi redzējis lapsu: bilžu grāmatā, zvēru dārzā vai dzīvu mežā?

Kādus meža dzīvniekus tu zini?

Nosauc 4 mājputnus!

Kāpēc jūras ūdens sāļš

Reiz dzīvojusi nabaga vecīte.

Vienu dienu iet vecīte pa ceļu un satiek Laimas māmiņu.

„Ko tu tik bēdīga?” Laimas māmiņa prasa.

„Esmu veca un gaužam nabaga, kā lai es nebēdājos”, vecīte atbild.

Laimas māmiņa iedod vecītei tādas savādas dzirnaviņas un saka:

„Ja tev kā aprūkst, tad saki dzirnaviņām — maliet, maliet dzirnaviņas! — un būs iztikas vai cik. Bet ja gribi dzirnaviņas apturēt, tad saki — mierā, mierā dzirnaviņas, diezgan malts — un dzirnaviņas stāsies malt.”

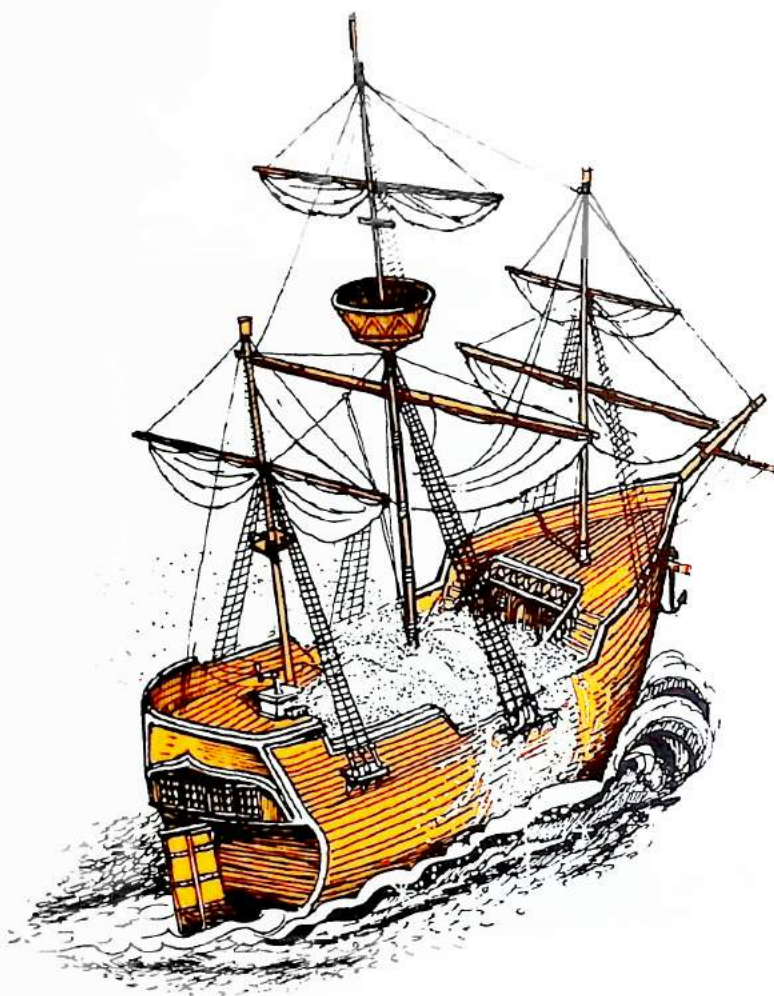
To pateikusi Laimas māmiņa iet projām.

Nu vecītei visām bēdām gals. Kad tikai kaut kā ievajagas, viņa saka dzirnaviņām: „Maliet, maliet dzirnaviņas!” — un iztikas vai cik.

Par burvju dzirnaviņām padzird kāds ļauns jūras braucējs. Viņš atnāk naktī pie vecītes un nemanot aiznes dzirnaviņas.

Jūrnieks dodas tālā ceļā un ņem dzirnaviņas līdz.

Brauc, brauc — iegribas ēst. Apskatās, viss būtu, tikai sāli aizmirsis mājā.

Ko gaidīt? Mudīgi paņem dzirnaviņas un saka:

„Maliet, maliet, dzirnaviņas!”

Dzirnaviņas griežas, griežas, ka put vien. Drīz sāls diezgan. Vajag apturēt. Bet tavu postu — vīrs aizmirsis apturamos vārdus! Gan domā šā, gan domā tā, bet nevar un nevar atcerēties.

Dzirnaviņas tik maļ un maļ.

Drīz jau liela sāls kaudze, bet jūrnieks nevar un nevar atcerēties.

Drīz kuģis pilns ar sāli – jūrnieks domā un domā, bet nevar atcerēties.

Kuģis jau sāk grimt. Jūrnieks paķer dzirnaviņas un grib sviest jūrā, bet roka atsitas pret kuģa malu, un dzirnaviņas sašķīst gabalos. Gabali tūliņ cits pie cita un maļ atkal sāli, ka put vien.

Vairs nekas nelīdz, kuģis nogrimst jūras dibenā.

Bet dzirnaviņas arī tur neapstājas, tik maļ un maļ.

Un tās maļ tāpat vēl šodien, tāpēc arī jūras ūdens kļuvis tik sāļš.

Tautas pasaka.

Pastāsti pasaku, sadalot 7 daļās pēc dotajiem virsrakstiem!

- 1. Nabaga vecīte satiek Laimas māmiņu.*
- 2. Laimas māmiņas burvju dzirnaviņas.*
- 3. Vecītes prieki par burvju dzirnaviņām.*
- 4. Ļaunais jūras braucējs iegūst dzirnaviņas.*
- 5. Ļaunajam jūrniekam aizmirstas sāls mājā.*
- 6. Ļaunais jūrnieks nevar apturēt burvju dzirnaviņas.*
- 7. Burvju dzirnaviņas nogrimst jūras dibenā.*

Laiva, zivis un tīkls

Tēvs dēlam laivu taisa,
No osīša dēlišiem.
Oša laiva viegla laiva,
Tā negrima dibenā.
Tā aizgāja pa jūriņu
Spīdēdama, vizēdama,
Spīdēdama, vizēdama,
Burbulišus mētādama.

Lielais vēzis mazo kūla,
Kam sajauca ūdentīņu;
Lielā paša vaina bija,
Kam ļipiņu kustināja.

Tautasdziesmas.

Mīkla: 21. Maza maza mājiņa,
Simtiem lodziņu;
Kas iet iekšā
Ārā netiek.

Veido teikumus, ievietojot teikumā atbilstošus vārdus!

Teikumi: Es esmu braucis ar

Vasarā biežizivis.

Es vēl neprotu airēt

Latvija atrodas pie

Vārdi: makšķerēju, laivu, kuģi, Baltijas jūras.

Pasaules brīnumi

Uz pleciem mājas zeme nes
Un rit ap sauli lokā;
Aug dārzos puķes, zemenes,
Un ābols nobriest kokā.

Ja brīdi zālē paguli,
Balts mākon' s aizpeld pāri;
Uz lapas redzi vabuli,
Un smilga šūpo spāri.

Daudz brīnumu ir radībā
Uz zemes, debess tālē, —
Aust zvaigznes Dieva vadībā,
Sīc kukainītis zālē.

N. Kalniņš.

Dievs ir visur.

Mīklu atminējumi

1. Grāmatas	12. Zīmulis
2. Mēness	13. Sniegs
3. Mēness	14. Pulkstenis
4. Māja ar cilvēkiem	15. Lācis
5. Ēna	16. Kažoks
6. Ēna	17. Pavasaris
7. Sniega pārsla	18. Ola
8. Mežs	19. Bite
9. Eglīte	20. Saule
10. Gads	21. Tīkls
11. Kāpostgalva	

Ierosinājumi skolotājiem un vecākiem

Lasāmgrāmatu „Dārzu ielas bērni” ieteicams lietot skolā un mājā bērna lasīšanas tehnikas kopšanai un ievadīšanai apzinīgā lasīšanā.

Otrs grāmatas uzdevums ir izkopt bērna valodu, papildināt vārdu krājumu un iemācīt lasīto stāstiņu atstāstīt.

Lasīšanas tehnikas kopšana ir saistīta ar skaidru izrunu. Bieži runājot un lasot bērns neskaidri izrunā vārdu galotnes, pat veselus vārdus. Lai to novērstu skolotājiem un vecākiem kā savā, tā bērna valodā jāpievērš uzmanība pareizai un skaidrai vārdu izrunai.

Bērns lasīšanas tehniku apgūst praktiskos vingrinājumos. Jālasa balsī, nesteidzoties, skaidri un pareizi izrunājot katru vārdu. Sevišķa vērība jāvelta gaļiem, grūtāk izrunājamiem vārdiem. Tie jāatkārto vairāk reižu, kamēr to izruna vairs nerada grūtības. Ar laiku lasīšana ritēs gludi bez aizmešanās.

Apzinīga lasīšana iespējama, ja saprot atsevišķu vārdu, izteicienu un teikumu nozīmi. Grāmatā svešāki vārdi un jēdzieni paskaidroti gan pašā stāstiņā, gan stāstiņu un dzejoļu beigās.

Grūtāk saprotamus teikumus pēc vārdu noskaidrošanas var likt bērnam vēlreiz izlasīt un pateikt to saturu citiem, vieglāk saprotamiem vārdiem.

Noskaidrojot nepazīstamos vārdus, ļoti derīgi uzskates līdzekļi. Tie var būt paši priekšmeti, priekšmetu attēli, grāmatu ilustrācijas.

Uzmanība pievēršama arī balss pacelumiem un nolaidumiem, ievērojot pieturas zīmes, kas ir pirmais solis daiļas lasīšanas prasmei.

Stāstīšana jāmaca pakāpeniski, sākumā ar sakārtotiem jautājumiem palīdzot vienkārši un skaidri atstāstīt izlasīto vielu. Bērnam jāmacās atstāstīt izlasītās vielas saturs, bet nav vajadzīga tā saucamā „iekalšana”, kad bērns iemācās atstāstāmo vielu vārdu pa vārdam, kā to darām, dzejoļus mācoties.

Atstāstīt var episku un drāmatisku vielu. Nav atstāstāma lirika.

Bērnam jāļauj vingrināties stāstīt izlasītai vielai līdzīgus notikumus viņa dzīvē.

Lai paplašinātu vārdu krājumu, nepietiek, ka lasāmvielu tikai izlasām, atstāstām un iemācāmies jaunos vārdus. Lasāmviela jāsaista ar bērna personīgo dzīvi un jāveicina viņa pašdarbība. Tāpat lasāmviela jāpapildina ar apkārtējiem notikumiem, kas ar to saistās. Tādēļ zem katra stāstiņa un dzejoļa ievietots nedaudz jautājumu, kuŗu mērķis palīdzēt skolotājiem un vecākiem labāk iemācīt un nostiprināt izņemto vielu.

Latviešu valodas mācīšana jāveic vecākiem un skolotājiem roku rokā. Skolotājs viens nevarēs īsajā skolas laikā iemācīt latviski runāt un lasīt. Grāmatā „Dārzu ielas bērni” tāpēc ievietota plašāka viela nekā vienā mācību gadā skolā var izņemt. Mācību gada sākumā skolotājam jāiepazīstas ar visu grāmatas vielu. Tad sastādāms plāns, kuŗus stāstiņus, dzejoļus lasīs un pārrunās klasē – vēlams izmeklēt grūtāko vielu. Klasē izņemto un uzdoto vielu bērns mājā vecāku uzraudzībā iemācās. Pārējo vielu – vieglāko, saziņā ar vecākiem, bērns lasa savā brīvajā laikā mājās (ieskaitot vasaras brīvlaiku). Tā jau mazotnē pieradināsim bērnu patstāvīgi lasīt latviešu grāmatu.

Ja bērnam nav iespēja apmeklēt latviešu skolu, tad viss mācīšanas darbs veicams vecākiem.

Šie ir tikai nedaudzi vispārēji norādījumi. Katram skolotājam un vecākam būs jāizveido sava metode, vadoties no pieredzes, bērna vecuma un spējām.

Brīvā laikā bērnam ieteicams lasīt žurnālu „Mazputniņš”, kuŗu labi var izmantot par papildus vielu arī skolā.

Praktiskiem vingrinājumiem bērna valodas mācīšanai ieteicams lietot „Latviešu valodas mācība” B darba burtnīcu E. Avota sakārtojumā.

Tuvāk par lasīt mācīšanu jaunākām klasēm, didaktiku un metodiku lasām grāmatās „Mājai un skolai” (E. Kāpostiņa redakcijā) un „Paidagoģisko un metodisko rakstu krājums” (M. Celma redakcijā).

Miļš paldies visiem, kuŗi ar savu līdzdalību un padomiem sekmējuši grāmatas tapšanu: Ņujorkas latviešu ev. lut. draudzes pamatskolu padomei, atsevišķām skolām un skolotājiem gan par morālo atbalstu, gan padomiem un ieteikumiem stāstu un dzejoļu izvēlē.

Īpašs paldies skolotājai L. Blūmai par stāstiņiem, kas bērnam ne tikvien tuvi un saprotami, bet arī audzina kristīgā garā un mīlestībā uz latvju tautu.

Paldies arī Mazputniņa redakcijai par atļauju lietot žurnālā iespiestos stāstiņus un dzejoļus.

Miļš paldies visiem autoriem, kas atļāvuši grāmatā ievietot savus darbus.

Ilustrācijas ar lielu rūpību un iedziļināšanos darinājis mākslinieks E. Magons. Sirsnīgs paldies!

Gribu nobeigt ar rakstnieka un skolotāja N. Kalniņa vārdiem dzejoļi „Mātes valoda”:

Man ir vēl mātes valoda,
Tā asina kā galoda,
Kā zelta upe vārdi plūst,
Sirds tēvuzemei neatlūst.

Sakārtotāja.

Satura rādītājs

Dievs, svētī Latviju!	K. Baumanis	3
Rudens		5
Uz latviešu skolu	L. Blūma	7
Jauni draugi	L. Blūma	10
Grāmata runā	H. Dorbe	13
Kāpēc ceļi likumaini	Tautas teika	15
Vientulā mājiņa	L. Blūma	16
Mēness pie loga	J. Rainis	18
Plaujas svētkos	B. Bīnemanis	20
Skudra un sienāzis	Tautas pasaka	21
Pirmie pircēji	L. Blūma	22
Vīrs, sieva un seši bērni	L. Blūma	24
Jaunie saimnieki	L. Blūma	26
Pirmie viesi	Tautasdziesmas	29
Sālsmaize	L. Blūma	30
Dieva svētība	L. Bērziņš	31
Ēna	E. Leja	32
Spoku naktī	M. Strautmane	33
Augsim Latvijai!	Tautasdziesmas	34
Solījums	M. Kronleja	35
18. novembris	L. Blūma	36
Dāvana	L. Blūma	39
Daugav' abas malas	J. Rainis	40
Saticīgi bērni	Tautasdziesmas	41
Kaimiņu bērni	L. Blūma	42
Man garšo cepumi!	L. Blūma	44
Kuņš izturīgāks	Tautas pasaka	45
Sarma	I. Bērziņa	46
Vīle valā	J. Rainis	48
Ziema		49
Katru gad' no jauna	V. Heijs	51
Ziemsvētkus gaidot	L. Blūma	52
Mežā	L. Blūma	54
Zakiša eglīte	L. Blūma	56
Rūķu darbnīca	N. Kalniņš	58
Svētvakarā	L. Blūma	61
Eglīte, māsiņa	H. Dorbe	63
Ziemsvētku rūķītis	V. Plūdonis	64
Ilgi nāca, drīz aizgāja	Tautasdziesmas	66

Jaunā gadā	K. Skalbe	67
Sniegavīrs	L. Blūma	68
Ciema kukulis	L. Blūma	70
Dzintars	L. Blūma	72
Atradums kāpostu dobē	L. Blūma	74
Katram savs darbs	J. Rainis	76
Jānītis mācās rakstīt	N. Kalniņš	77
Kā sunītis iemācījās riet	Pasaka	78
Ziema	Tautasdziesmas	80
Baltās zvaigznītes	Fr. Jansons	81
Laika meistars	Fr. Jansons	83
Gailītis, kas aizgulējās	V. Dreimane	85
Rāmi zvēri	H. Dorbe	86
Zvēru darzā	L. Blūma	88
Kur palikuši lāči?	L. Blūma	90
Lācītis	I. Gubiņa	92
Lācēns Mika	L. Blūma	93
Lācis	J. Rainis	95
Kažociņam pavasarī	H. Dorbe	96
Pavasaris		97
Kad skapī zāle aug	L. Blūma	99
Pavasaris!	Tautasdziesmas	101
Uz maiznīcu	L. Blūma	102
Ceptuvē	L. Blūma	105
Pūpoliņš	I. Cīrule	107
Lieldienas	Tautasdziesmas	109
Lieldienu olas	Ed. Zicāns	110
Vārda dienas svinības	L. Blūma	112
Cirkā	L. Blūma	114
Cirks pagrabā	L. Blūma	116
Strazds un balodis	Tautas pasaka	119
Mani darbi	M. Timma	120
Skaitļu rotaļa	H. Dorbe	122
Klausei tēvu un māmiņu!	Tautasdziesmas	123
Tētīm ģimenes dienā	L. Blūma	124
Pavasarī	M. Cēpurīte-Reinolde	126
Pavasara dziesmiņa	E. Kezbera	128
Vasara		129
Pastā	L. Blūma	131
Lietaina diena	L. Blūma	133
Viens man, otrs tev	L. Blūma	135
Divas gan	L. Blūma	137
Jāņu dziesmas	Tautasdziesmas	139
Jāņi	L. Blūma	140

Jāņu vakars	L. Blūma	142
Jāņu bērni	L. Blūma	144
Jaunā maize	L. Blūma	147
Nāc nākdama, vasariņa	Tautasdziesmas	149
Annīņa un puķītes	J. Rainis	150
Draudzeņu saruna	N. Kalniņš	151
Pasaules ceļojums	E. Taube	152
Lapsa ar gali	Tautas pasaka	154
Kāpēc jūras ūdens sāļš	Tautas pasaka	155
Laiva, zivis un tīkls	Tautasdziesmas	158
Pasaules brīnumi	N. Kalniņš	159
Mīklu atminējumi		161
Ierosinājumi skolotājiem un vecākiem ..	Sakārtotāja	163
Satura rādītājs		165